

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِ مُحَمَّدٍ وَّ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

کف سازی و شیب بندی

پایه یازدهم

دوره دوم متوسطه

شاخه: کاردانش

زمینه: صنعت

گروه تحصیلی: معماری و ساختمان

رشته مهارتی: کارهای عمومی ساختمان

نام استاندارد مهارتی مبنا: بنای سفت کار درجه ۱

کد استاندارد متولی: ۹-۵۱/۲۳/۱/۴/۱

عنوان و نام پدیدآور	زارع، محمدعلی
۳۷۳	کف سازی و شیب بندی، شاخه کاردانش، زمینه صنعت، گروه تحصیلی: معماری و ساختمان، رشته مهارتی: کارهای عمومی ساختمان-۳۱۱۲۲۶.
ک ۳۱۱۲۲۶	برنامه ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر تألیف کتاب های درسی فنی و حرفه ای و کاردانش؛ مؤلف: محمدعلی زارع، وزارت آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی.
مشخصات نشر	تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران.
مشخصات ظاهری	۱۲۳ص. : مصور (رنگی) جدول.
فروست	شاخه کاردانش
شابک	۹۶۴-۰۵-۱۸۲-۰۴
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتاب نامه
موضوع	۱- کف و کف سازی- راهنمای آموزشی ۲- شیب راه ها- طرح و ساختمان- راهنمای آموزشی
شناسه افزوده	الف- سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی ب- دفتر تألیف کتاب های درسی فنی و حرفه ای و کاردانش ج- اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
رده بندی کنگره	TH ۲۵۲۵ / ک ۷
شماره کتاب شناسی ملی	۳۱۰۴۶۳۶

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب :	کف‌سازی و شیب‌بندی - ۳۱۱۲۲۶
پدیدآورنده :	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف :	دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کار دانش
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف :	محمدعلی زارع (مؤلف) - کمیسیون تخصصی رشته ساختمان (ویراستار فنی)
مدیریت آماده‌سازی هنری :	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی :	امیرحسین متینی (صفحه‌آرا) - حمیدرضا میرجلیلی (عکاس) - ناهید میرجلیلی (رشم)
نشانی سازمان :	تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
	تلفن : ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
	وب‌گاه : www.irtxtbook.ir و www.chap.sch.ir
ناشر :	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران : تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)
	تلفن : ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۱۳۹-۳۷۵۱۵
چاپخانه :	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
سال انتشار و نوبت چاپ :	چاپ نهم ۱۴۰۵

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به‌صورت جایی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکتیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

ISBN 964-05-1820-4

شابک ۹۶۴-۰۵-۱۸۲۰-۴

شما عزیزان کوشش کنید که از این وابستگی بیرون آیید و احتیاجات
کشور خودتان را برآورده سازید، از نیروی انسانی ایمانی خودتان
غافل نباشید و از اتکای به اجانب پرهیزید.

امام خمینی «قُدَّسَ سِرُّهُ»

هنرآموزان محترم، هنرجویان عزیز و اولیای آنان می توانند نظر اصلاحی خود را درباره مطالب کتاب‌های درسی از طریق سامانه «نظرسنجی از محتوای کتاب درسی» به نشانی «nazar.roshd.ir» یا نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۴۸۷۴ - ۱۵۸۷۵ ارسال کنند.

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

مقدمه‌ای بر چگونگی برنامه‌ریزی کتاب‌های پودمانی

برنامه ریزی تألیف «پودمان‌های مهارت» یا «کتاب‌های تخصصی شاخه‌ی کار دانش» بر مبنای استانداردهای کتاب «مجموعه برنامه‌های درسی رشته‌های مهارتی شاخه‌ی کار دانش»، «مجموعه هشتم» صورت گرفته است. براین اساس ابتدا توانایی‌های هم‌خانواده (Harmonic Power) مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. سپس مجموعه مهارت‌های هم‌خانواده به صورت واحدهای کار تحت عنوان (Unit) دسته‌بندی می‌شوند. در نهایت واحدهای کار هم‌خانواده با هم مجدداً دسته‌بندی شده و پودمان مهارتی (Module) را تشکیل می‌دهند.

دسته‌بندی «توانایی‌ها» و «واحدهای کار» توسط کمیسیون‌های تخصصی با یک نگرش علمی انجام شده است به گونه‌ای که یک سیستم پویا بر برنامه‌ریزی و تألیف پودمان‌های مهارت نظارت دائمی دارد. به منظور آشنایی هرچه بیشتر مربیان، هنرآموزان و هنرجویان شاخه‌ی کار دانش و سایر علاقه‌مندان و دست‌اندرکاران آموزش‌های مهارتی با روش تدوین، «پودمان‌های مهارت»، توصیه می‌شود الگوهای ارائه شده در نمون برگ‌های شماره (۱)، (۲) و (۳) مورد بررسی قرارگیرد. در ارائه دسته‌بندی‌ها، زمان مورد نیاز برای آموزش آن‌ها نیز تعیین می‌گردد، با روش مذکور یک پودمان به عنوان کتاب درسی مورد تأیید وزارت آموزش و پرورش در «شاخه کار دانش» چاپ سپاری می‌شود.

به طور کلی هراستANDARD مهارت به تعدادی پودمان مهارت (M_1 و M_2 و ...) و هرپودمان نیز به تعدادی واحدکار (U_1 و U_2 و ...) و هرواحدکار نیز به تعدادی توانایی ویژه (P_1 و P_2 و ...) تقسیم می‌شوند. نمون برگ شماره (۱) برای دسته‌بندی توانایی‌ها به کار می‌رود. در این نمون برگ مشاهده می‌کنیم که در هر واحدکار چه نوع توانایی‌هایی وجود دارد. در نمون برگ شماره (۲) واحدهای کار مرتبط با پودمان و در نمون برگ شماره (۳) اطلاعات کامل مربوط به هرپودمان درج شده است. بدیهی است هنرآموزان ارجمند و هنرجویان عزیز شاخه‌ی کار دانش و کلیه همکارانی که در امر آموزش‌های مهارتی فعالیت دارند، می‌توانند ما را در غنای کیفی پودمان‌ها که برای توسعه آموزش‌های مهارتی تدوین شده است رهنمون و یاور باشند.

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

دفتر تألیف کتاب‌های درسی

فنی و حرفه‌ای و کار دانش

نظرسنجی کتاب درسی

مقدمه

کتاب حاضر با عنوان کف سازی و شیب بندی، پنجمین جلد از کتاب مهارت سفت کاری بوده و بر اساس استاندارد مهارت ساختمان سازی تهیه شده است. کوشش شده است تا مطالب درسی همراه با تصاویر به صورت خودآموز، خود محتوا، وبه روش پودمانی تدوین شود تا امر یادگیری را آسان تر نماید.

این کتاب مشتمل بر دو واحد کار است:

در واحد کار اول اصول ایمنی در کف سازی، انواع کف سازی، زیرسازی موزاییک و نحوه ی فرش کردن آن، نحوه ی تعیین شیب کف، طریقه ی قراردادن کف شو و گذاشتن قرنیز آموزش داده شده و در واحد کار دوم، اصول ایمنی در شیب بندی پشت بام و ساختن آن، نحوه ی تعیین شیب کف و کُرُم بندی، نصب کف خواب و عایق بندی آن، پر کردن سطح شیب و زیرسازی، ساختن ماهیچه در کنج ها، ساختن جان پناه و اصول موزاییک فرش کردن پشت بام آمده است. متناسب با واحد کارهای دوگانه، کارهای عملی پیش بینی شده است و فراگیران موظف هستند تا با راهنمایی های مربیان خود کارهای عملی را در زمان های تعیین شده انجام دهند.

روش اجرای کارهای عملی بدین صورت است که پس از توضیحات هر کار در قسمت مربوط به مراحل اجرای کار، ابتدا از فراگیران می خواهیم وسایل مورد نیاز هر کار را تحویل گرفته و با توجه به نقشه ی کار به صورت مرحله به مرحله کار عملی را انجام دهند.

قبل از شروع تدریس و آموزش هر واحد کار، پیش آزمون تستی و تشریحی طراحی شده است که این آزمون می تواند به هنرآموز عزیز کمک کند تا میزان اطلاعات قبلی هنرجویان را ارزیابی نماید.

همچنین در انتهای هر واحد کار، آزمون های پایانی در قالب پرسش های تشریحی، تستی و عملی طراحی شده است. پاسخ کلیه ی پرسش ها در قسمت پایانی کتاب، در دسترس عزیزان قرار دارد .

مؤلف

فهرست مندرجات

عنوان	صفحه
واحد کار اول: توانایی اجرای کف سازی	۱
- پیش آزمون (۱)	۲
۱-۱- اصول ایمنی در کف سازی	۳
۲-۱- انواع کف سازی	۷
۳-۱- انواع پوشش کف	۱۸
۴-۱- دستورالعمل اجرای موزاییک فرش کردن کف	۲۲
۵-۱- تعیین شیب کف	۳۵
۶-۱- گذاشتن کف شو و عایق بندی آن	۳۶
۷-۱- گذاشتن قرنیز	۳۷
۸-۱- دستورالعمل اجرای فرش کردن با موزاییک	۳۸
۹-۱- دستورالعمل موزاییک فرش تخت	۴۰
۱۰-۱- دستورالعمل موزاییک فرش شیب دار (شیب یک طرفه با ۱/۵ درصد شیب)	۶۰
۱۱-۱- دستورالعمل موزاییک فرش شیب دار (شیب چهار طرفه با شیب ۱/۵ درصد)	۶۳
آزمون پایانی (۱)	۷۴
واحد کار دوم: توانایی شیب بندی و ساختن پشت بام	۷۷
پیش آزمون (۲)	۷۸
۱-۲- اصول ایمنی در شیب بندی و ساختن پشت بام	۷۹
۲-۲- اصول ساختن جان پناه	۷۹
۳-۲- چگونگی شیب بندی پشت بام	۸۱
۴-۲- ساختن ماهیچه در کنج ها	۸۸
۵-۲- اصول موزاییک فرش کردن پشت بام	۸۸
۶-۲- اصول شیب بندی و ساختن پشت بام	۸۹
۷-۲- دستورالعمل اجرای جان پناه بام	۹۰
۸-۲- دستورالعمل اجرای شیب بندی یک طرفه	۱۰۵
۹-۲- دستورالعمل اجرای شیب بندی چهار طرفه	۱۱۴
آزمون پایانی (۲)	۱۱۹
پاسخ نامه	۱۲۰
منابع و مآخذ	۱۲۳

هدف کلی پودمان

کف سازی و شیب بندی

ساعات آموزش			عنوان توانایی	گروه	
جمع	عملی	نظری		توانایی	واحد کار
۲۴	۱۸	۶	کف سازی	۸	۱
۲۰	۱۵	۵	کُرم بندی، پوکه ریزی و شیب بندی پشت بام	۹	۲

واحد کار اوّل

توانایی اجرای کف سازی

هدف کلی:
اجرای کف سازی و موزاییک فرش کف

هدف های رفتاری: فراگیر پس از پایان این واحد کار قادر خواهد بود:

- ۱- اصول ایمنی در کف سازی را توضیح دهد.
- ۲- انواع کف سازی را شرح دهد.
- ۳- انواع پوشش های کف را نام ببرد.
- ۴- فرش کردن موزاییک کف را توضیح دهد.
- ۵- نحوه ی تعیین شیب کف را توضیح دهد.
- ۶- نحوه ی قرار دادن کف شو و عایق بندی آن را شرح دهد.
- ۷- نحوه ی قرار دادن و نصب قرنیز را توضیح دهد.
- ۸- نحوه ی موزاییک فرش کردن را شرح دهد.
- ۹- اصول کف سازی را توضیح دهد.
- ۱۰- موزاییک فرش تخت را اجرا کند.
- ۱۱- موزاییک فرش شیب دار با شیب یک طرفه را اجرا کند.
- ۱۲- موزاییک فرش شیب دار با شیب چهارطرفه را اجرا کند.

ساعات آموزش		
نظری	عملی	جمع
۶	۱۸	۲۴

پیش آزمون (۱)

- ۱- برای ایجاد یک سطح تراز در کف از کدام گزینه ی زیر استفاده می شود؟
 (الف) عایق کاری (ب) کف سازی (ج) شیب بندی (د) شمشه کشی
- ۲- برای جلوگیری از صدمات وارد بر سر از کدام وسیله ی ایمنی زیر استفاده می شود؟
 (الف) دستکش (ب) عینک (ج) کلاه (د) کفش
- ۳- بهترین نوع دستکش برای عایق کاری کدام است؟
 (الف) پلاستیکی (ب) چرمی (ج) لاستیکی (د) برزنتی
- ۴- چه رنگی برای لباس کار بنا انتخاب می شود؟
 (الف) سرمه ای (ب) مشکی (ج) زرد (د) سفید و کرم
- ۵- ملات مورد استفاده در عملیات کف سازی کدام است؟
 (الف) گچ (ب) ماسه و سیمان (ج) گچ و خاک (د) کاه گل
- ۶- ریختن قلوه سنگ های رودخانه ای در کف سازی به چه منظوری انجام می گیرد؟
 (الف) زیبایی (ب) جلوگیری از نفوذ رطوبت (ج) مقاومت (د) جلوگیری از سایش
- ۷- عایق کاری، در کف سازی چه نوع زمین هایی انجام می شود؟
 (الف) خشک (ب) نیمه خشک (ج) نیمه مرطوب (د) مرطوب
- ۸- دلیل استفاده از ملات ماسه و سیمان بر روی قیرگونی را توضیح دهید.
 جواب در یک سطر:

- ۹- درقیرگونی دو لایه، چند لایه گونی پهن می شود؟
 (الف) یک لایه (ب) دو لایه (ج) سه لایه (د) چهار لایه
- ۱۰- از کدام یک از موارد زیر در فرش کف استفاده نمی شود؟
 (الف) موزاییک (ب) کاشی (ج) سرامیک (د) سنگ
- ۱۱- برای فرش موزاییک، اصولاً از چه ملاتی استفاده می شود؟
 (الف) ماسه و آهک (ب) باتارد (ج) گل آهک (د) ماسه و سیمان
- ۱۲- برای پخش کردن ملات موزاییک فرش، از کدام وسیله ی زیر استفاده می شود؟
 (الف) ماله (ب) کمچه (ج) تخته ماله (د) بیل
- ۱۳- آیا برای فرش موزاییک، درز لازم است؟
 بلی خیر
- ۱۴- برای شیب بندی از کدام بتن زیر استفاده می شود؟
 (الف) مگر (ب) پوکه (ج) مسلح (د) آرمه
- ۱۵- حداقل ملات زیر موزاییک چند سانتی متر است؟
 (الف) ۱ (ب) ۲ (ج) ۳ (د) ۵
- ۱۶- دلیل نصب قرنیز را بنویسید.
 جواب در یک سطر:

۱-۱- اصول ایمنی در کف سازی

هدف از کف سازی، به وجود آوردن سطحی هموار است که بتواند نیازها و خواسته های مصرف کننده را برآورده نماید.

البته شکل و جنس آن به نوع کاربری آن بستگی دارد. به عنوان نمونه کف سرویس ها در طبقات فوقانی ساختمان و کف زیر زمین ها و سالن ها و... با یکدیگر تفاوت داشته و شرایط ویژه ی خود را دارد. باید دقت شود که کف سازی با مصالحی انجام شود که بتواند وزن خود را به خوبی تحمل نموده و سطح رویی آن بتواند در مقابل سایش مقاومت نماید.

در شکل ۱-۱ نمونه ای از کف سازی به وسیله ی سنگ^۱ را ملاحظه می کنید.

رعایت اصول ایمنی

برای انجام هر کار لازم است ابتدا نکات ایمنی مربوطه را رعایت کنیم تا بتوانیم کار مورد نظر را به بهترین صورت انجام دهیم. بنابراین با پوشیدن لباس مناسب و استفاده ی صحیح از وسایل ایمنی استاندارد و توجه به نکات ایمنی می توان حوادث و اتفاقات ناگوار را به حداقل رسانید.

در شکل ۲-۱ استفاده ی صحیح از لباس کار در هنگام فرش موزاییک را ملاحظه می کنید.

شکل ۱-۱

شکل ۲-۱

۱- تصویر مربوط به ورودی صحن و سرای پیامبر اکرم در شهر مدینه ی منوره می باشد.

وسایل حفاظت فردی:

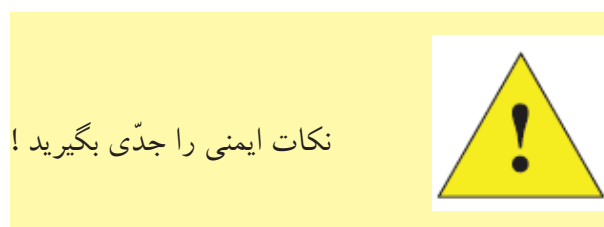
این وسایل، وسایلی هستند از قبیل کلاه ایمنی، کفش و پوتین ایمنی، ماسک تنفسی، نقاب و عینک حفاظتی، کمر بند ایمنی، طناب مهار، دستکش و لباس ایمنی که کارگران باید متناسب با نوع کار خود مورد استفاده قرار دهند تا در برابر خطرات ناشی از کار مصون و محفوظ بمانند. در شکل ۳-۱ تعدادی از وسایل حفاظت فردی را ملاحظه می‌کنید.

شکل ۳-۱

شکل ۴-۱

شکل ۵-۱

با توجه به این که در هنگام عملیات کف‌سازی نیز خطرات زیادی کارگران را تهدید می‌کند، لذا لازم است شما فراگیران عزیز به نکات زیر توجه نموده و به آن عمل کنید:

- برای جلوگیری از رسیدن صدمه به سر از کلاه ایمنی مناسب استفاده کنید. شکل ۴-۱ نمونه‌ای از یک کلاه استاندارد و شکل ۵-۱ کارگر در حال استفاده از کلاه استاندارد را نمایش می‌دهد.

شکل ۶-۱

- هنگام عملیات بتن ریزی و مواردی که کار ساختمانی باید در آب انجام گیرد از چکمه یا نیم چکمه‌ی لاستیکی استفاده کنید. شکل ۶-۱ نمونه‌ای از چکمه‌ی استاندارد و شکل ۷-۱ کارگر را در هنگام استفاده از چکمه‌ی استاندارد نمایش می‌دهد.

شکل ۷-۱

• هنگام عملیات عایق کاری که پاها در معرض خطر برخورد با اجسام داغ و سوزان (مانند قیر) قرار می گیرند از کفش و بوتین ایمنی استفاده کنید.
 شکل ۸-۱ جزئیات بوتین استاندارد را نمایش می دهد.

شکل ۸-۱

شکل ۹-۱

• جهت عملیات کف سازی از کفش های کتانی استفاده کنید.
 در شکل ۹-۱ نمونه ای از کفش کتانی استاندارد را ملاحظه می کنید.

شکل ۱۰-۱

• هنگام عایق کاری از دستکش های برزنتی استفاده کنید.
 در شکل ۱۰-۱ نمونه ای از دستکش برزنتی استاندارد را ملاحظه می کنید.

شکل ۱۱-۱

• جهت انجام عملیات کف سازی و استفاده از مصالح مورد نیاز (ملات ماسه و سیمان و موزاییک و غیره) از دستکش لاستیکی استفاده کنید.
 در شکل ۱۱-۱ نمونه ای از دستکش لاستیکی استاندارد را ملاحظه می کنید.

تذکر مهم:
 در هنگام استفاده از وسایل مکانیکی مانند دستگاه فرز به هیچ عنوان از دستکش استفاده نکنید.

شکل ۱۲-۱

• هنگام کار، از لباس کار مناسب و تمیز استفاده کنید.

در صورتی که از روپوش استفاده می‌کنید، نباید آن قدر بلند باشد که در موقع حرکت به جایی گیر کند و دست و پا گیر باشد.

آستین‌های گشاد مانع انجام کار درست می‌شود و باید از میچ بسته شود. جنس آن نخی باشد که در تابستان خنک و در زمستان گرم‌تر باشد. رنگ لباس کار برای عملیات بنایی سفید و کرم و برای عملیات عایق‌کاری سرمه‌ای می‌باشد.

در شکل ۱-۱۲ نمونه‌ای از روپوش مورد استفاده در عملیات کف‌سازی را نمایش می‌دهد.

شکل ۱۳-۱

• در موقع بریدن موزاییک و سنگ فرش کف با استفاده از دستگاه سنگ فرز که گرد و خاک زیادی را تولید می‌کند در جلوی بینی و دهان خود از ماسک فیلتردار و عینک حفاظتی و کلاه ایمنی استاندارد استفاده کنید.

در شکل ۱-۱۳ بریدن سنگ با استفاده از فرز و وسایل ایمنی استاندارد را ملاحظه می‌کنید.

۱-۲- انواع کف سازی

برای تعیین نوع کف سازی، لازم است ابتدا محلی که کف سازی آن مورد نظر است معین شود. به عنوان مثال نوع کف سازی در زمین های خشک (شکل ۱-۱۴) و زمین های مرطوب (شکل ۱-۱۵) با یکدیگر متفاوت می باشد.

شکل ۱-۱۴

شکل ۱-۱۵

کف سازی در زمین های خشک:

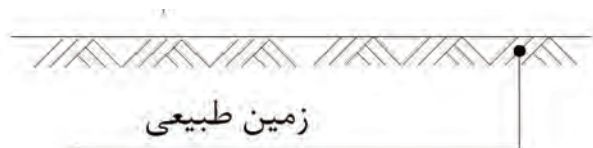
در این گونه زمین ها کف سازی به صورت زیر انجام می شود.

- صاف نمودن و متراکم کردن سطح کف سازی

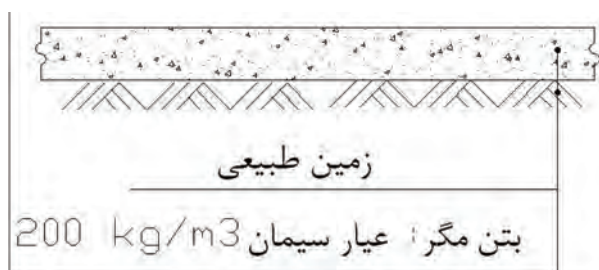
مطابق شکل ۱-۱۶

- ریختن یک لایه بتن با عیار ۲۰۰ کیلوگرم سیمان در متر مکعب بتن به ضخامت ۱۰ سانتی متر و متراکم (ویبره) کردن آن و صاف نمودن سطح فوقانی بتن با استفاده از تخته ماله.

مطابق شکل های ۱-۱۷ و ۱-۱۸

شکل ۱-۱۶

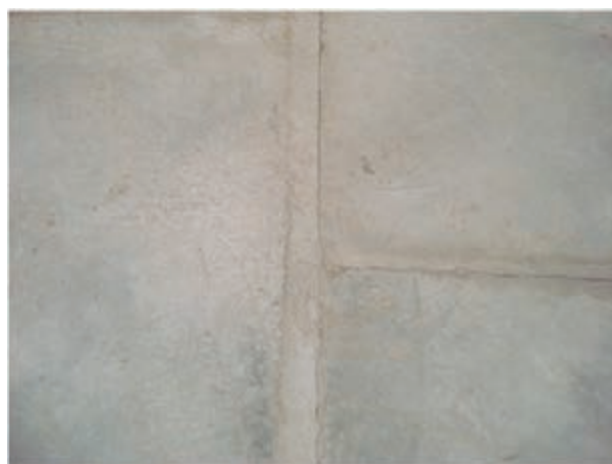
شکل ۱-۱۷

شکل ۱-۱۸

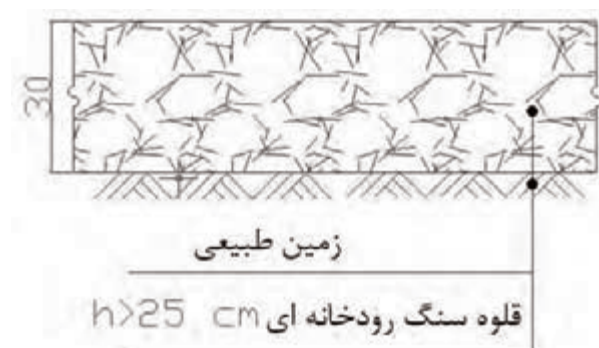
شکل ۱-۱۹

شکل ۱-۲۰

شکل ۱-۲۱

شکل ۱-۲۲

• اجرای پوشش نهایی به دو صورت انجام می شود:

* به صورت بتنی. (بتن اجرا شده در مرحله ی قبل). مطابق شکل ۱-۱۹

* استفاده از ملات ماسه سیمان، موزاییک، سنگ فرش، سرامیک، پارکت و... با در نظر گرفتن محل استفاده و سلیقه ی مصرف کننده. مطابق شکل ۱-۲۰

کف سازی در زمین هایی که دارای رطوبت می باشند (زیر زمین ها):

زمین های مرطوب خود به دو دسته تقسیم بندی می شوند که عبارتند از:

الف - کف سازی در زمین هایی که رطوبت کمی دارند (زمین های نیمه خشک):

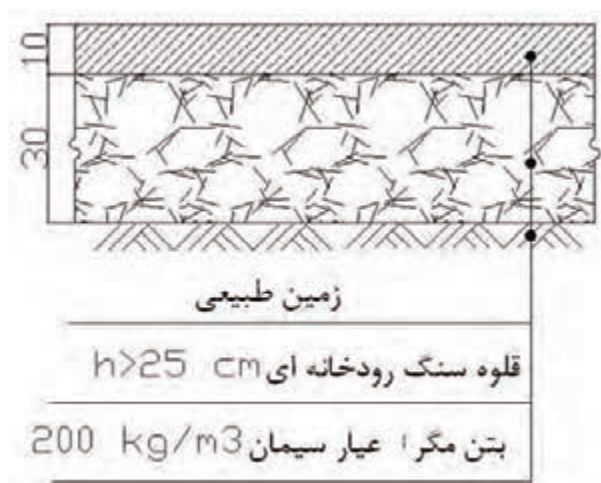
برای کف سازی این گونه زمین ها مراحل زیر به ترتیب انجام می شود:

• کوبیدن خاک زیرین (زمین طبیعی) تا تراکم آن به ۸۵ تا ۹۰ درصد برسد. مطابق شکل ۱-۲۱

• پخش کردن قلوه سنگ درشت (سنگ رودخانه ای) به ضخامت حداقل ۲۵ سانتی متر (بلوکاز).

برای به وجود آوردن سطحی تقریباً صاف و پر شدن فواصل بین آن ها (قلوه سنگ ها)، شن ریز روی تمام سطح ریخته می شود تا تقریباً یک سانتی متر روی قلوه سنگ ها را بپوشاند. مطابق شکل ۱-۲۲

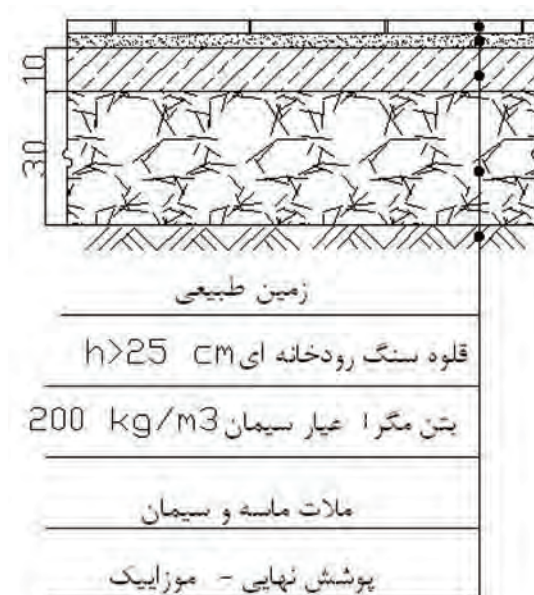
شکل ۲۳-۱

- ریختن بتن با عیار ۲۰۰ کیلوگرم سیمان در متر مکعب بتن به ضخامت ۷ تا ۱۰ سانتی متر و صاف کردن آن با استفاده از تخته ماله.
- مطابق شکل ۲۳-۱

شکل ۲۴-۱

- اجرای ملات ماسه و سیمان با عیار ۳۵۰ کیلوگرم سیمان در متر مکعب ملات جهت اجرای پوشش نهایی.
- مطابق شکل ۲۴-۱

شکل ۲۵-۱

- فرش کردن کف با استفاده از موزاییک و یا سنگ فرشی و... که به عنوان پوشش نهایی کف می باشد.
- مطابق شکل ۲۵-۱

ب- کف سازی در زمین های مرطوب:

در این گونه زمین ها به دلیل وجود رطوبت زیاد، قلوه سنگ ها به تنهایی نمی توانند از نفوذ رطوبت جلوگیری نمایند و لازم است از عایق رطوبتی نیز استفاده شود. جهت کف سازی در این گونه زمین ها مراحل زیر را به ترتیب انجام می دهند:

• کوبیدن خاک زیرین (زمین طبیعی) تا تراکم آن

به ۸۵ تا ۹۰ درصد برسد. مطابق شکل ۲۶-۱

• پخش کردن قلوه سنگ درشت (سنگ

رودخانه ای) به ضخامت حداقل ۲۵ سانتی متر. برای به وجود آوردن سطحی تقریباً صاف و پر شدن فواصل بین آن ها (قلوه سنگ ها)، شن ریز روی تمام سطح ریخته می شود تا تقریباً یک سانتی متر روی قلوه سنگ ها را بپوشاند. مطابق شکل ۲۷-۱

• ریختن بتن با عیار ۲۰۰ کیلوگرم سیمان در

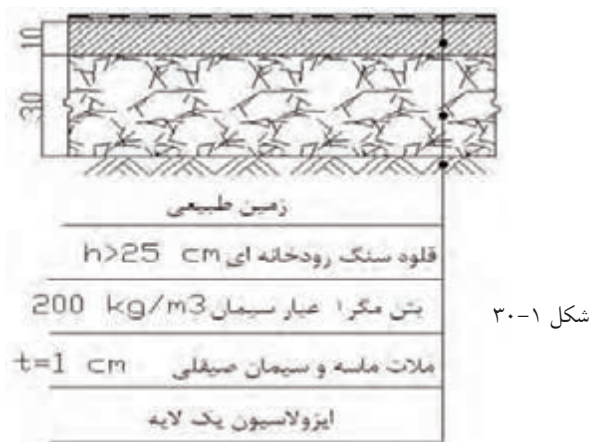
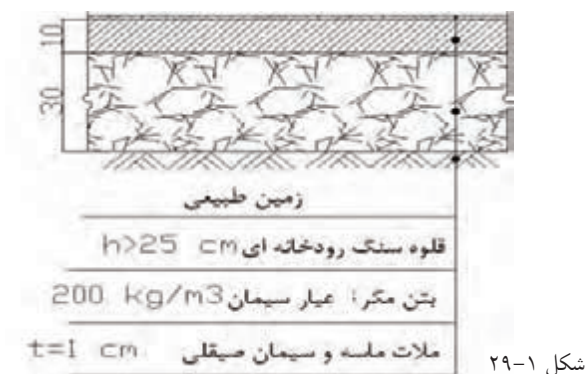
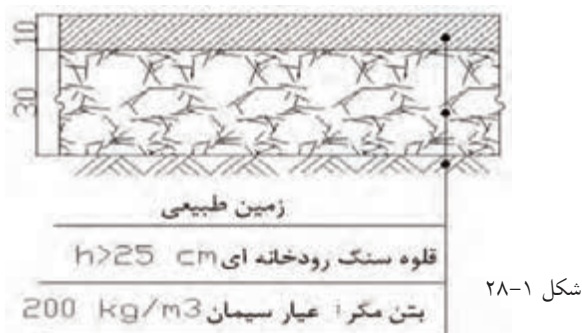
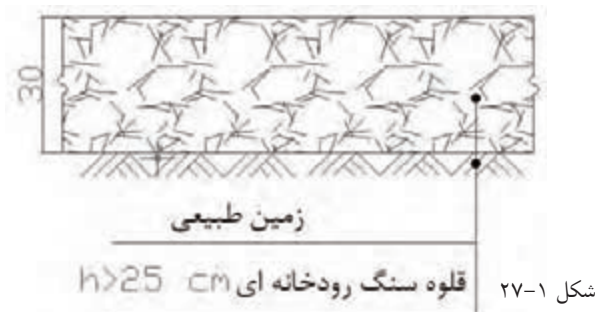
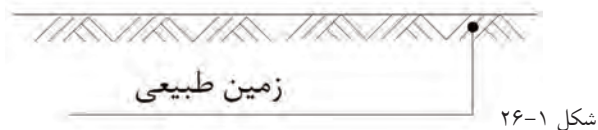
متر مکعب بتن به ضخامت ۷ تا ۱۰ سانتی متر و ویریه و صاف کردن آن با استفاده از تخته ماله. مطابق شکل ۲۸-۱

• اجرای ملات ماسه و سیمان لیسه ای^۱ با عیار

۳۵۰ کیلوگرم سیمان در متر مکعب ملات به ضخامت حداقل یک سانتی متر جهت بستر عایق کاری. مطابق شکل ۲۹-۱

• اجرای قیر و گونی بر روی ملات ماسه و سیمان

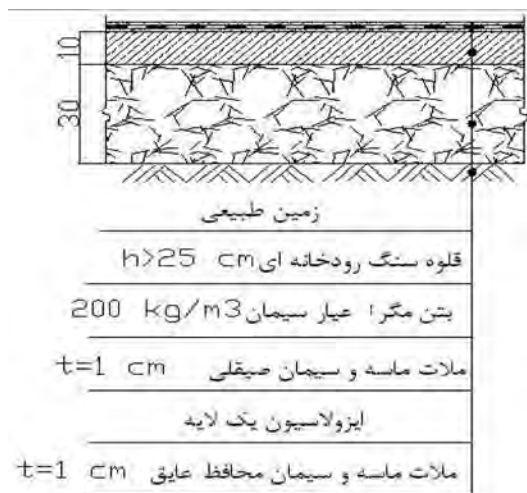
لیسه ای (قیر گونی یک لایه^۲). مطابق شکل ۳۰-۱

۱- از مخلوط کردن ماسه نرم و سیمان با عیار ۳۰۰ تا ۳۵۰ کیلوگرم در

متر مکعب، ملات ماسه و سیمان لیسه ای به دست می آید.

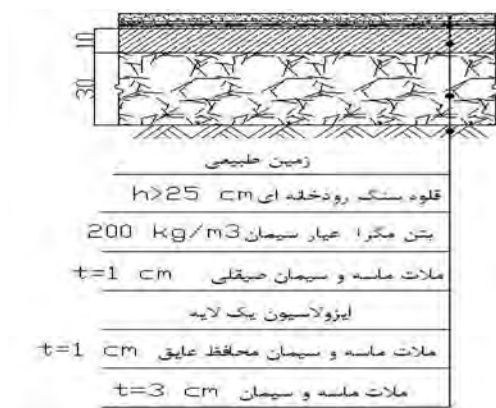
۲- استفاده از دو لایه قیر و یک لایه گونی، قیر و گونی یک لایه نام دارد.

شکل ۳۱-۱

- اجرای ملات ماسه و سیمان لیسهای با عیار ۳۵۰ کیلوگرم سیمان در متر مکعب ملات به ضخامت حداقل یک سانتی متر جهت محافظت از عایق کاری.

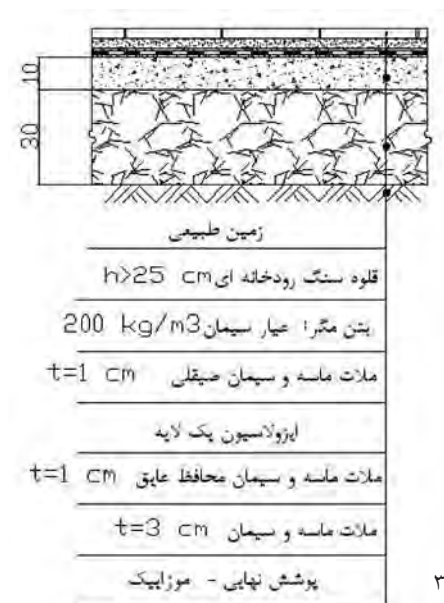
مطابق شکل ۳۱-۱

شکل ۳۲-۱

- پهن کردن ملات ماسه و سیمان با عیار ۳۵۰ کیلوگرم سیمان در متر مکعب ملات برای اجرای پوشش نهایی کف.

مطابق شکل ۳۲-۱

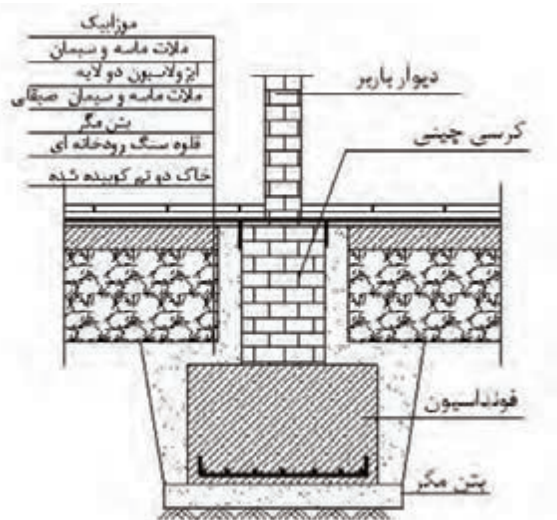
شکل ۳۳-۱

- فرش موزاییک و یا سنگ فرشی کف به عنوان پوشش نهایی کف.

مطابق شکل ۳۳-۱

کف‌سازی در طبقه‌ی همکف ساختمان فاقد زیرزمین:

برای جلوگیری از ورود آب باران و برف به طبقه‌ی همکف ساختمان‌های فاقد زیر زمین، معمولاً ساختمان‌ها را بر روی کرسی چینی اجرا می‌کنند.
مطابق شکل ۳۴-۱.

شکل ۳۴-۱

اجرای کف‌سازی بستگی به نوع زمین دارد. در صورتی که زمین پوشیده از گیاه باشد باید آن قدر خاک برداری شود تا ریشه‌ای در خاک باقی نماند (در صورت لزوم از سم نباتی استفاده می‌شود). پس از عملیات خاک برداری، می‌توان کف‌سازی را انجام داد. با توجه به نوع زمین مورد نظر، کف‌سازی به سه روش زیر امکان پذیر است:

الف - کف‌سازی در مناطقی که زمین طبیعی خشک بوده و امکان نفوذ رطوبت بالا نباشد:
برای کف‌سازی این گونه زمین‌ها مراحل زیر به ترتیب انجام می‌شود:

- صاف نمودن و متراکم کردن سطح کف‌سازی تا تراکم آن به ۸۵ تا ۹۰ درصد برسد.

مطابق شکل ۳۵-۱

شکل ۳۵-۱

- ریختن، کوبیدن و مسطح کردن خاک در لایه‌های ۳۰ سانتی متری به نحوی که تراکم آن به ۸۵ تا ۹۰ درصد برسد.

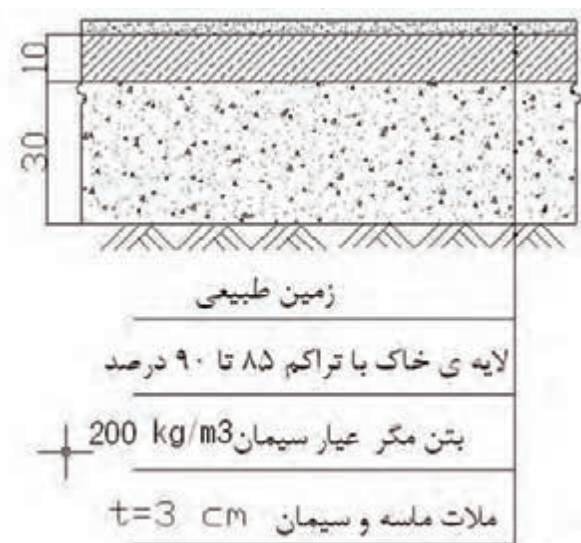
مطابق شکل ۳۶-۱

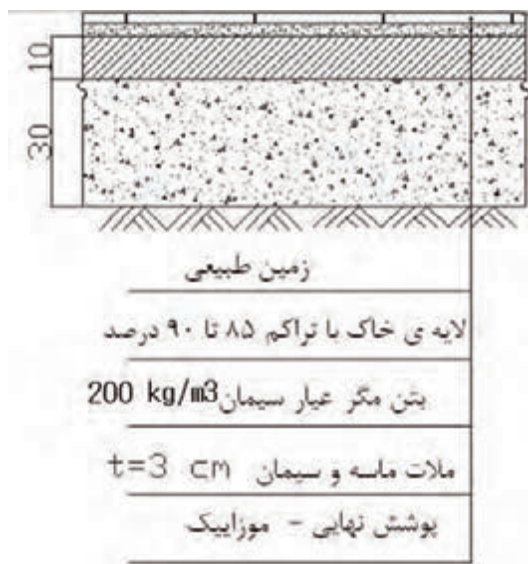
شکل ۳۷-۱

- ریختن بتن با عیار ۲۰۰ کیلوگرم سیمان در متر مکعب بتن به ضخامت ۷ تا ۱۰ سانتی متر و صاف کردن آن با استفاده از تخته ماله.
- مطابق شکل ۳۷-۱

شکل ۳۸-۱

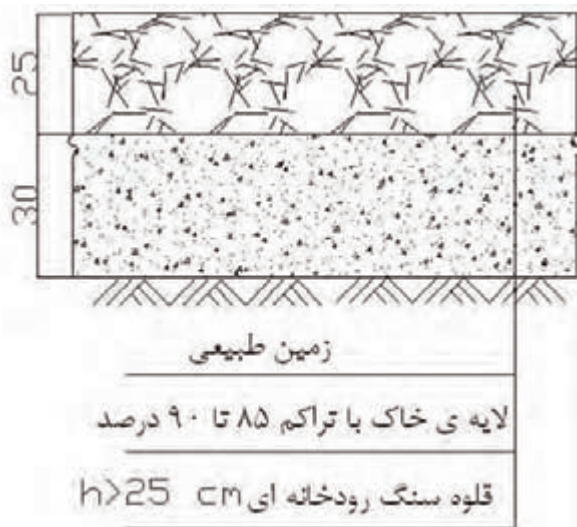
- پهن کردن ملات ماسه و سیمان با عیار ۳۵۰ کیلوگرم سیمان در متر مکعب ملات برای اجرای پوشش نهایی کف.
- مطابق شکل ۳۸-۱

شکل ۳۹-۱

- فرش موزاییک و یا سنگ فرشی کف به عنوان پوشش نهایی کف.
- مطابق شکل ۳۹-۱

ب - کف سازی در مناطقی که مقدار آب و نفوذ آن به کف کم باشد:

شکل ۴۰-۱

برای کف سازی این گونه زمین ها مراحل ۱ و ۲ تراکم زمین طبیعی و ریختن ۳۰ سانتی متر خاک و تراکم آن انجام می شود. (مطابق قسمت الف)

سپس پخش کردن قلوه سنگ درشت (سنگ رودخانه ای) به ضخامت حداقل ۲۵ سانتی متر. برای به وجود آوردن سطحی تقریباً صاف و پر شدن فواصل بین آن ها (قلوه سنگ ها)، شن ریز روی تمام سطح ریخته می شود تا تقریباً یک سانتی متر روی قلوه سنگ ها را بپوشاند. مطابق شکل ۴۰-۱

مراحل بعدی تا اجرای فرش موزائیک یا سنگ فرش مطابق قسمت قبل (قسمت الف) می باشد.

ج - کف سازی در مناطقی که مقدار آب و نفوذ آن به کف زیاد باشد:

برای کف سازی این گونه زمین ها مراحل قبل، از تراکم زمین تا ریختن بتن با عیار ۲۰۰ کیلوگرم سیمان بر روی قشر قلوه سنگ به ضخامت حداقل ۲۵ سانتی متر (مطابق شکل ۲۱-۱ تا شکل ۲۳-۱) به ترتیب انجام می شود. سپس مراحل اجرای قیرگونی طبق مراحل شکل ۲۹-۱ تا شکل ۳۳-۱ انجام می شود.

کف سازی طبقات:

از نظر نوع کاربری فضاهای مورد استفاده در ساختمان مثلاً اتاق خواب و یا سرویس های بهداشتی، نوع کف سازی نیز متفاوت می باشد و به دودسته زیر تقسیم بندی می شود:

الف - کف سازی اتاق های معمولی:

• اجرای سقف (بتن آرمه - تیرچه بلوک یا طاق

ضربی) مطابق شکل ۴۱-۱

شکل ۴۱-۱

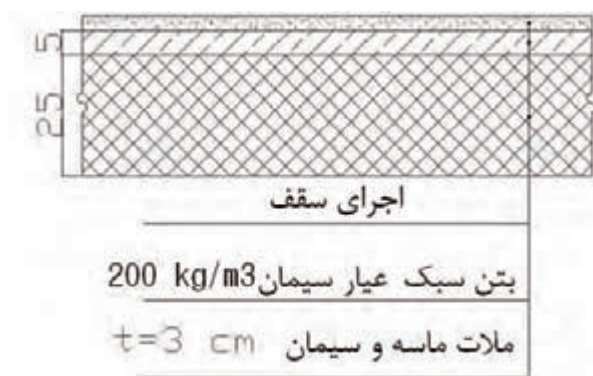

شکل ۴۲-۱

• ریختن بتن سبک (بتن متخلخل یا بتن پوکه^۱) و صاف کردن آن.

علت استفاده از بتن سبک بر روی سقف‌ها اولاً به خاطر سبکی آن و ثانیاً به خاطر داشتن منافذ ریز، عایق حرارتی بسیار خوبی است که در مصرف سوخت ساختمان تأثیر زیادی خواهد داشت.

مطابق شکل ۴۲ - ۱

شکل ۴۳-۱

• پهن کردن ملات ماسه و سیمان با عیار ۳۵۰ کیلوگرم سیمان در متر مکعب ملات برای اجرای پوشش کف پس از خشک شدن بتن پوکه انجام می‌شود.

مطابق شکل ۴۳-۱

شکل ۴۴-۱

• فرش موزاییک و یا سنگ‌فرشی کف به عنوان پوشش نهایی کف.

مطابق شکل ۴۴-۱

۱- بتن سبک از مخلوط کردن مصالح مختلفی مانند پوکه معدنی، پوکه صنعتی، تفاله کوره‌ی آهن گدازی و خرده آجر با سیمان و آب به وجود می‌آید.

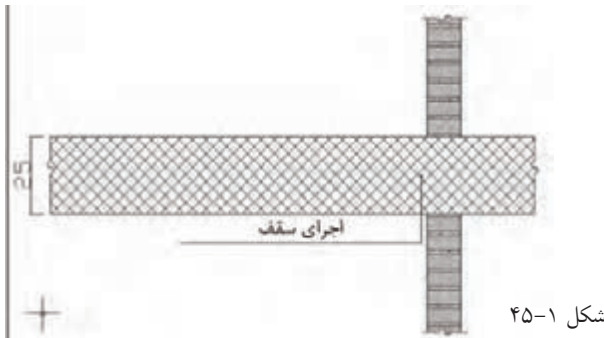

ب- کف سازی سرویس های بهداشتی:

روش اجرای کف سازی سرویس ها و نصب کف شور آن به صورت زیر است:

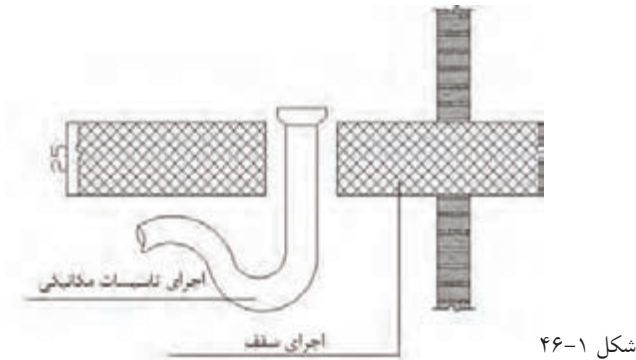
• اجرای سقف (بتن آرمه- تیرچه بلوک یا طاق ضربی) و تقسیم فضاهای سرویس با استفاده از تیغه ۵ یا ۱۰ سانتی متری.

مطابق شکل ۴۵ - ۱

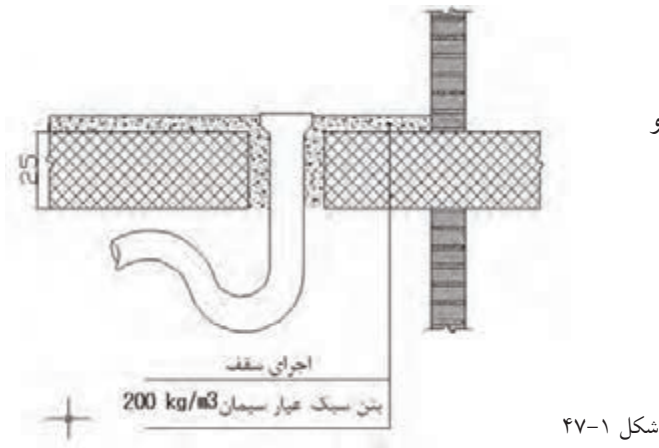
• نصب لوله های مربوط به فاضلاب در محل مناسب.

مطابق شکل ۴۶ - ۱

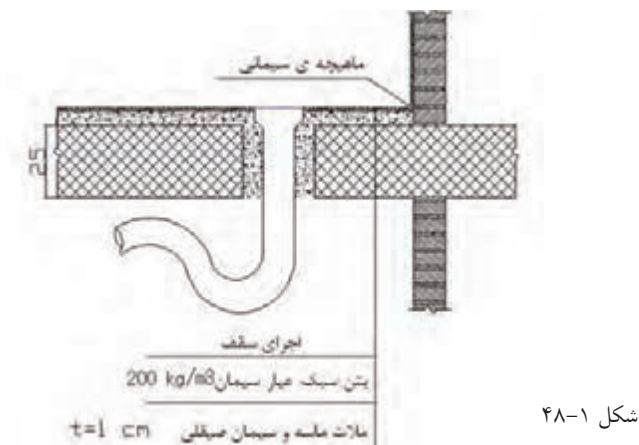
• ریختن بتن سبک (بتن متخلخل یا بتن پوکه) و صاف کردن آن.

مطابق شکل ۴۷ - ۱

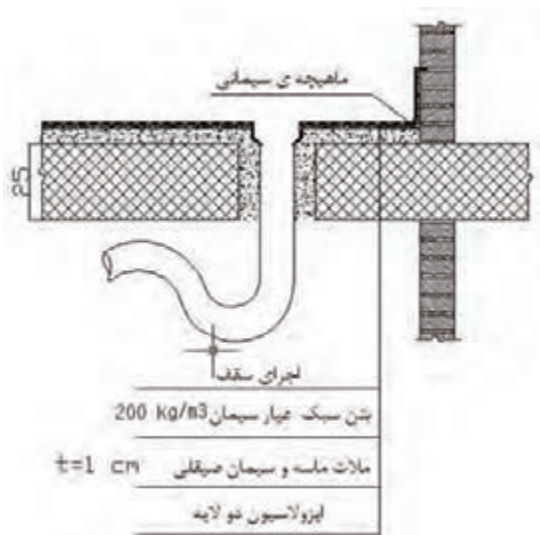

• اجرای ماسه و سیمان لیسه ای و ایجاد ماهیچه سیمانی^۱ در پای دیوارها (فصل مشترک دیوار و کف) با زاویه ی ۱۳۵ درجه به نحوی که ملات ماسه و سیمان در کنار دیوارها ادامه یابد.

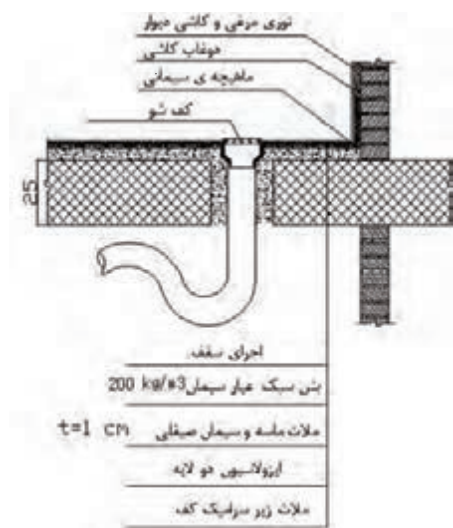
مطابق شکل ۴۸-۱

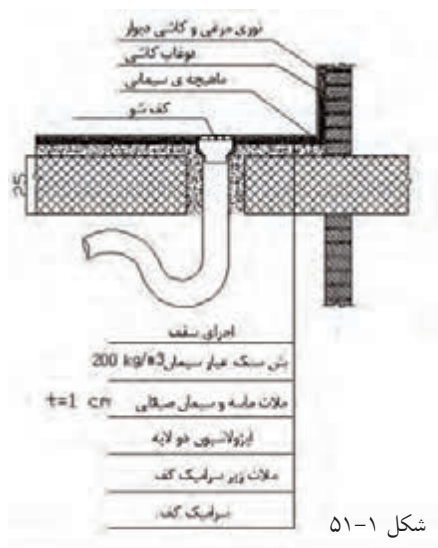
۱- دلیل ایجاد ماهیچه ی سیمانی در پای دیوارها این است که از شکستن عایق جلوگیری کند.

شکل ۴۹-۱

شکل ۵۰-۱

شکل ۵۱-۱

• اجرای قیر و گونی بر روی ملات ماسه و سیمان لیسهای (ایزولاسیون دو لایه) به صورتی که پس از پهن نمودن اولین لایه قیر و گونی، عایق قیر و گونی را در محل آبرو سوراخ کرده و آنرا به داخل آبرو بر می گردانند. سپس کف شور را در محل خود بر روی عایق کاری قرار داده و لایه دوم عایق را در کف و دیوارها اجرا می کنند. در این مرحله لازم است لایه دوم عایق نیز در محل آبرو، سوراخ شود.

مطابق شکل ۴۹-۱

• برای نصب و اجرای کاشی دیوارها، لازم است ابتدا توری فلزی (توری مرغی) بر روی دیوارها نصب گردد.

دلیل نصب توری مرغی این است که دوغاب پشت کاشی با عایق کاری درگیری کافی داشته باشد.

مطابق شکل ۵۰-۱

• نصب و اجرای سرامیک کف با استفاده از دوغاب سیمان سفید و خاک سنگ با عیار سیمان ۴۵۰ کیلوگرم سیمان در متر مکعب پس از کشیدن ملات ماسه و سیمان لیسهای محافظ عایق کاری.

مطابق شکل ۵۱-۱

توجه:

در هنگام کف سازی سرویسها اگر بی دقتی شود، تعمیر آن مشکل و پرهزینه خواهد بود بنابراین باید این کار توسط افراد با تجربه انجام گیرد.

۱-۳-انواع پوشش کف

اصول کف سازی

شکل ۱-۵۲

پوشش کف باید با اهداف استفاده از آن، متناسب باشد و با توجه به نوع زمین (خشک، نیمه خشک، مرطوب) و همچنین محل مورد استفاده‌ی کف (اتاق، سرویس‌های بهداشتی، آشپزخانه، حیاط و...) انجام گیرد تا بتواند نیازها و خواسته‌های استفاده کننده را برآورده نموده و در عین حال محکم باشد.

بعضی از عواملی که در انتخاب پوشش کف مؤثر

هستند، عبارتند از:

-نوع زیر سازی

-مقاومت در مقابل آتش سوزی و مواد شیمیایی

-ایمنی و راحتی در حرکت (بدون سر خوردن)

-نمای مناسب

-هزینه‌ی ساخت ونگه داری

-سلیقه‌ی شخصی

شکل ۱-۵۳

هیچ پوششی وجود ندارد که تمام خواسته‌های

مورد نظر را تامین نماید اما بعضی از پوشش‌ها می‌توانند به طور نسبی، نظر استفاده کننده را برآورده نمایند.

در شکل ۱-۵۲ کف سازی با سنگ و شکل ۱-۵۳

کف سازی با موزاییک را ملاحظه می‌کنید.

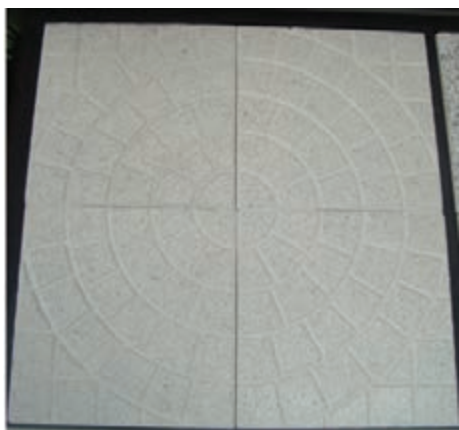
موزاییک:

موزاییک از تراکم و قالب زدن ملاتی شامل مصالح

سنگی و سیمان به وجود می‌آید. معمولاً موزاییک‌ها به صورت چهار گوش ساخته شده و در انواع سنگ دار، شیار دار، شسته و پلاکی تولید می‌شود^۱.

در شکل ۱-۵۴ نمونه‌ای از موزاییک را ملاحظه

می‌کنید.

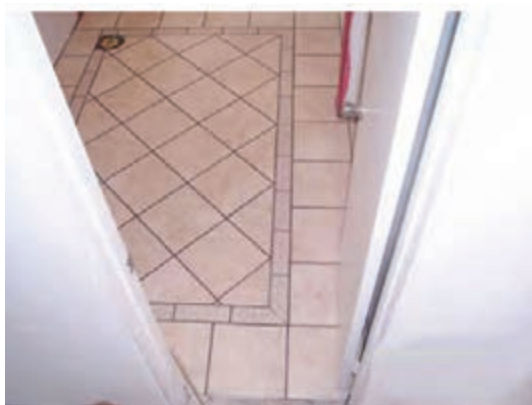
شکل ۱-۵۴

۱-بند ۵-۲-۲-مبحث پنجم مقررات ملی ساختمان (مصالح و فرآورده‌های ساختمانی)

سرامیک:

فراورده‌ای متشکل از دانه‌های ظریف بلورین و متخلخل است که معمولاً در حرارتی بالاتر از ۱۰۰۰ درجه‌ی سانتی‌گراد پخته شده و در انواع لعاب دار و بدون لعاب تولید می‌شود.^۱

در شکل ۵۵-۱ نمونه‌ای از کف سرامیکی را ملاحظه می‌کنید.

شکل ۵۵-۱

سنگ:

سنگ از جمله مصالح ساختمانی طبیعی است که از کانی‌های مختلف تشکیل شده و در صنعت ساختمان به شکل‌های گوناگون در پی‌سازی، کف‌سازی و سنگ پله، نما سازی و... به مصرف می‌رسد.

در شکل ۵۶-۱ نمونه‌ای از کف سنگی را ملاحظه

می‌کنید.

پارکت (فرش چوبی):

نوعی کف‌پوش چوبی که برای فرش نمودن کف از آن استفاده شده و دارای خصوصیت‌هایی از قبیل مقاومت در برابر سایش و زیبایی خاص است.^۲ در شکل ۵۷-۱ نمونه‌ای از پوشش کف با استفاده از پارکت را ملاحظه می‌کنید.

شکل ۵۶-۱

شکل ۵۷-۱

۱- بندهای ۳-۲-۵ و ۴-۲-۵ مبحث پنجم مقررات ملی ساختمان (مصالح و فراورده‌های ساختمانی)

۲- بند ۱-۳-۵ مبحث پنجم مقررات ملی ساختمان (مصالح و فراورده‌های ساختمانی)

کف پوش های بامبو:

نوعی کف پوش چوبی که از جنس نی بوده و دارای استحکام و زیبایی منحصر به فرد می باشد. کاربرد این نوع کف پوش ها در فضاهای داخلی منازل مسکونی، شرکت های خصوصی و غیره می باشد.

در شکل ۵۸-۱ نمونه ای از کف فرش شده با بامبو را ملاحظه می کنید.

شکل ۵۸-۱

کف پوش های PVC:

از خصوصیت مهم این کف پوش ضد آب بودن و راحتی راه رفتن با پای برهنه روی آن است. از این کف پوش ها در آشپزخانه ی منازل مسکونی استفاده می شود. در شکل ۵۹-۱ نمونه ای از کف فرش شده با کف پوش PVC را ملاحظه می کنید.

شکل ۵۹-۱

لینولیوم:

کف پوشی است که از چوب پنبه ساخته می شود. از روغن برزک برای چسباندن لینولیوم استفاده می شود. در شکل ۶۰-۱ نمونه ای از کف فرش شده از لینولیوم را ملاحظه می کنید.

شکل ۶۰-۱

شکل ۶۱-۱

گرانولیت:

مخلوطی از ماسه و سیمان و سنگریزه‌ی گرانیتی که پس از آماده‌کردن ملات، آن را بر روی کف ریخته و با استفاده از ماله آن را صاف و صیقلی می‌کنند. در شکل ۶۱-۱ نمونه‌ای از کف فرش شده توسط گرانولیت را ملاحظه می‌کنید.

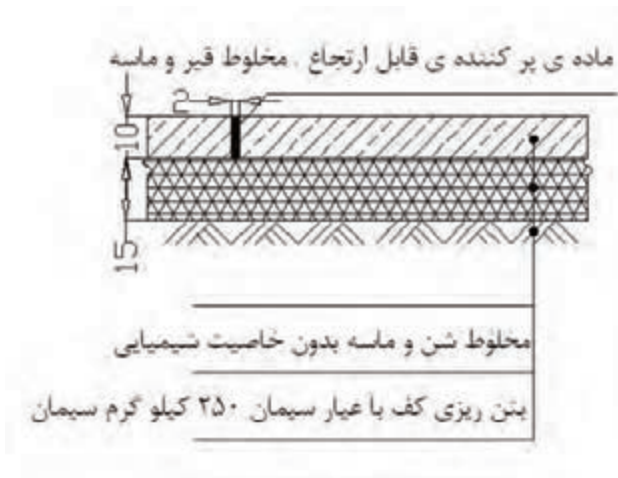
آرمات:

آرمات محصولی است که از کانی‌های معدنی سخت و سرباره‌های صنعتی طی مراحل دقیق و کنترل شده و طبق استانداردهای بین‌المللی تهیه می‌شود. در شکل ۶۲-۱ نمونه‌ای از کف فرش شده توسط آرمات را ملاحظه می‌کنید.

شکل ۶۲-۱

پر استفاده‌ترین سطوح در امور معماری به کف اختصاص دارد. سطح مفید اتاق‌ها، سالن‌ها، سرویس‌ها و... نوع ساختن کف بر اساس نحوه‌ی قرار گیری و شرایط جوی محل، متفاوت است. مثلاً نوع کف در انبار و پارکینگ تفاوت بسیاری با واحد مسکونی دارد و مصالح مصرفی و جزئیات مربوط به اجرا در مورد کف‌های مختلف دارای تفاوت اساسی می‌باشد. شکل ۶۳-۱ جزئیات کف‌سازی حیاط را نمایش می‌دهد.

شکل ۶۳-۱

۴-۱- دستورالعمل اجرای موزاییک فرش کردن کف

در ساختمان‌های مسکونی، ادارات، مدارس و... رایج‌ترین پوشش کف، موزاییک است.

موزاییک و ابعاد آن:

شکل ۶۴-۱

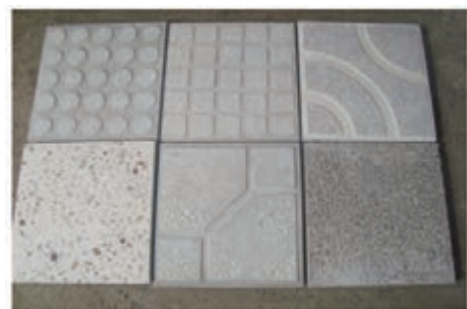
موزاییک در اندازه‌ها و انواع گوناگون جهت کف‌پوش فضاهای داخلی و محوطه‌های خارجی ساختمان استفاده می‌شود. شکل‌های ۶۴-۱ و ۶۵-۱ دو نمونه موزاییک فرش شده را نمایش می‌دهد.

شکل ۶۵-۱

به طور کلی موزاییک‌ها به دو نوع موزاییک ویرهای و موزاییک پرسی تقسیم بندی می‌شوند.

موزاییک‌های ویرهای در کف‌سازی پارک‌ها و حیاط و موزاییک‌های پرسی در محل‌های مختلفی مانند ساختمان‌های مسکونی، اداری و... مورد استفاده می‌باشند که به صورت ساده یا شیاردار مورد استفاده قرار می‌گیرند. در شکل ۶۶-۱ نمونه‌ای از موزاییک پرسی و در شکل ۶۷-۱ نمونه‌ای از موزاییک ویرهای را ملاحظه می‌کنید.

شکل ۶۶-۱

شکل ۶۷-۱

شکل ۶۸-۱

موزاییک پرسی از دو قشر تشکیل می‌شود:

۱- قشر زیرین یا آستر: مخلوطی از سیمان پرتلند و ماسه‌ی شسته به قطر ۵ میلیمتر و به نسبت حجمی ۱ به ۳ است. (۱ قسمت سیمان و سه قسمت ماسه)

مطابق شکل ۶۸-۱

شکل ۶۹-۱

۲- قشر رویه یا پاخور: این قسمت در معرض

سایش است و از سیمان پرتلند با تکه‌های سنگ، خاک سنگ و پودر سنگ به صورت صیقلی ساخته می‌شود.

مطابق شکل ۶۹-۱

موزاییک ممکن است ساده یا آج‌دار باشد و به

صورت مربع و چند ضلعی و اشکال دیگر با ابعاد مختلف

ساخته شود. پر مصرف‌ترین ابعاد موزاییک $25 \times 25 \times 2/5$

و $30 \times 30 \times 3$ و یا $40 \times 40 \times 4$ سانتی‌متر است.

در شکل ۷۰-۱ نمونه‌ای از موزاییک آج‌دار را

ملاحظه می‌کنید.

زیر سازی موزاییک:

فرش موزاییک، در هر نوع زمین (خشک، نیمه

خشک و مرطوب) یا در هر طبقه را نمی‌توان مستقیماً

روی خاک یا عایق‌کاری انجام داد آن را باید به روشی که

در قسمت ۱-۲ گفته شده است، کف‌سازی کرده و پس از

آن به وسیله‌ی موزاییک فرش کرد.

دلیل گذاری فرش موزاییک:

به نوارهایی از موزاییک که در کناره‌های محل

فرش کردن موزاییک انجام می‌شود، دلیل موزاییک و

عمل صورت گرفته را، دلیل گذاری می‌گویند.

مطابق شکل ۷۱-۱

شکل ۷۱-۱

موزاییک فرش کردن بقیه ی کف:

ملات بین دو دلیل به صورت تخت و بلندتر از سطح زیر موزاییک دلیل (به اندازه ی ۵ میلیمتر) پخش می شود. سپس ریسمان کشی بین دو دلیل انجام می شود و موزاییک فرش با رعایت درز لازم (۵ میلیمتر) در راستای ریسمان کار قرار گرفته و با استفاده از تخماق کوبیده شده و نصب می شود.

مطابق شکل های ۷۲-۱ و ۷۳-۱

شکل ۷۲-۱

شکل ۷۳-۱

دوغاب ریزی موزاییک فرش:

پس از پایان یافتن فرش موزاییک، دوغاب ماسه سیمانی با نسبت چهار پیمانه ماسه ی ریز دانه و یک پیمانه سیمان ساخته و بر روی سطح موزاییک فرش می ریزند و با تیغه ی لاستیکی و یا جارو کشیدن، دوغاب را بین درزها و بندهای موزاییک هدایت می کنند تا پر شود. گرد سنگ، خاک سنگ و سیمان را به نسبت ۱ به ۱ به طور خشک مخلوط کرده و بر روی دوغابی که لای درزها رفته پاشیده و با پارچه سطح موزاییک ها را تمیز می کنند. در شکل ۷۴-۱ هدایت دوغاب به وسیله ی تیغه ی لاستیکی نشان داده شده است.

شکل ۷۴-۱

ملات مصرفی در فرش کردن موزاییک:

برای فرش کردن آجر موزاییک در کفپوش‌ها
ملات ماسه آهک، ملات باتارد و اکثراً ملات ماسه و
سیمان مصرف می‌شود.

• ملات ماسه و آهک:

از مخلوط کردن ماسه‌ی ریز دانه از ۵ میلیمتر و
شیره‌ی آهک به مقدار ۱۷۵ تا ۲۰۰ کیلوگرم در متر
مکعب، ملات مقاومی ساخته می‌شود که می‌توان از آن
برای ملات زیر موزاییک استفاده کرد.

چون ملات ماسه آهک مانند ملات ماسه و سیمان
تاب و مقاومت ندارد، لذا در فرش موزاییک از آن کم‌تر
استفاده می‌شود.

• ملات باتارد (حرام زاده):

این ملات از مخلوط ماسه با دانه‌بندی ریز به
اضافه‌ی شیره‌ی آهک به اندازه‌ی ۱۰۰ کیلوگرم و ۱۵۰
کیلوگرم سیمان در متر مکعب ساخته می‌شود.

• ملات ماسه و سیمان:

از مخلوط کردن ماسه‌ی دانه‌بندی شده و سیمان
با عیار ۳۰۰ کیلوگرم در متر مکعب، ملات با مقاومت
و تاب زیاد ساخته می‌شود که مصرف آن در فرش کردن
موزاییک سبب زیاد شدن دوام موزاییک فرش می‌شود.

توجه کنید:

- ۱- ماسه‌ی مصرفی برای ملات ساختن نباید دارای
خاک معدنی یا نباتی باشد.
- ۲- از مصرف ماسه‌های بدون سیلت (رس) برای
ملات فرش موزاییک باید خود داری کرد.

= ملات ماسه آهک

آب + شیره‌ی آهک + ماسه ریز دانه

= ملات باتارد

آب + سیمان + شیره‌ی آهک + ماسه ریز دانه

= ملات ماسه سیمان

آب + سیمان + ماسه دانه‌بندی شده

وسایل مورد نیاز در فرش کردن موزاییک:

برای کلیه عملیات ساختمان سازی نیاز به ابزار و وسایل لازم می باشد تا بتوان عملیات اجرایی را به شکل مطلوب و اصولی انجام داد. جهت فرش کردن موزاییک، نیاز به وسایل عمومی ساختمان سازی و همچنین ابزار بنایی می باشد که به شرح آن ها می پردازیم.

الف - وسایل عمومی:

برای فرش کردن موزاییک نیاز به وسایل عمومی مناسب می باشد که عبارتند از:

- بیل: طول دسته حدود ۱۰۰ تا ۱۴۰ سانتی متر و جام در اندازه های کوچک، متوسط و بزرگ ۲۵×۳۵ و ۲۰×۳۰ و ۲۰×۱۵ سانتی متر ساخته می شود. دسته ی بیل باید یک الی دو سانتی متر خمیده باشد تا در کار راحت تر استفاده شود. از بیل کشاورزی در کارهای ساختمانی نظیر خاک برداری و کندن زمین های طبیعی استفاده می شود. حتی الامکان باید در کارهای ساختمانی از بیل های صنعتی استفاده کرد و باید دقت کرد تا نوک بیل به جای سخت فلزی و یا سنگ برخورد نکند تا کج و دندانه دار نشود. در شکل ۷۵-۱ نمونه هایی از بیل و در شکل ۷۶-۱ استفاده از بیل را ملاحظه می کنید.

- فرقون: وسیله ای برای جابه جایی مصالح ساختمانی، بتن، ملات و... بوده که یکی از پرکاربردترین وسایل حمل به شمار می رود. با آن می توان حدود ۱۰۰ الی ۱۵۰ کیلوگرم مصالح را حمل نمود. دارای دو دستگیره در انتهای جام و یک چرخ لاستیکی تیوپ دار در جلو بوده و توسط یک نفر قابل حمل می باشد. جام فرقون که مصالح داخل آن قرار می گیرد دارای عمق ۱۰ الی ۲۵ سانتی متر می باشد. در شکل ۷۷-۱ نمونه هایی از فرقون و شکل ۷۸-۱ کاربرد فرقون را ملاحظه می کنید.

شکل ۷۵-۱

شکل ۷۶-۱

شکل ۷۷-۱

شکل ۷۸-۱

شکل ۷۹-۱

شکل ۸۰-۱

شکل ۸۱-۱

شکل ۸۲-۱

• سَرَنَد (الک): یکی از ابزارهای مهم در ساخت انواع ملات به شمار می‌رود. معمولاً لازم است که قبل از ساختن ملات، مواد متشکله را از توری‌های سیمی عبور می‌دهند که این توری‌های سیمی در بازار به نام‌های الک، غربال و سرند مشهور می‌باشند. الک‌ها را بر حسب درشتی و ریزی سوراخ توری با نام‌های مختلف نام‌گذاری کرده‌اند مانند الک چشم بلبلی، الک دانه‌بادامی و الک چشم گاوی. سرندها در دو نوع پایی (پایه‌دار) و دستی نیز تقسیم‌بندی می‌شوند. در شکل ۷۹-۱ سه نمونه الک دستی و در شکل ۸۰-۱ استفاده از سرند را ملاحظه می‌کنید.

• استانبولی: از این وسیله برای حمل ملات در فرش موزاییک و همچنین تهیه و آماده‌کردن بعضی از ملات‌ها استفاده می‌شود. استانبولی یک ظرف فلزی به شکل مخروط ناقص می‌باشد که دارای ارتفاع ۱۵ سانتی‌متر و قطر قاعده‌ی ۲۵ سانتی‌متر و قطر دهانه‌ی ۵۰ سانتی‌متر بوده و در اندازه‌های کوچکتر و بزرگتر مورد استفاده قرار می‌گیرد. در شکل ۸۱-۱ دو نوع از استانبولی و در شکل ۸۲-۱ کاربرد استانبولی در فرش موزاییک را ملاحظه می‌کنید.

ب - وسایل و ابزار بنایی:

برای فرش کردن موزاییک نیاز به وسایل بنایی مناسب می باشد که عبارتند از:

- **کمچه:** ابزاری است که به منظور پخش و یکنواخت کردن ملات و نیز پاشیدن ملات روی سطح کار یا سایر کارهای بنایی به کار می رود. به طور کلی کمچه از یک صفحه ی فولادی به شکل مثلث (سه گوش) یا دوزنقه و یک دسته ی پلاستیکی یا چوبی که به وسیله ی میله ای به صفحه متصل می باشد تشکیل شده است. دسته ی کمچه در شکل های ساده و خمیده برای راحتی کار ساخته می شود تا بتوان با آن روی ملات با انعطاف بیشتری کار کرد. ابعاد صفحه ی فلزی کمچه در نوک حدود ۱۰ سانتی متر و طول ۲۰ سانتی متر است. نوک صفحه ی فلزی به شکل های تخت، گرد و تیز ساخته می شود. در شکل ۸۳-۱ سه نمونه از کمچه و در شکل ۸۴-۱ کاربرد کمچه در فرش موزاییک را ملاحظه می کنید.

- **تراز:** ابزاری است که برای تنظیم تراز سطوح عمودی، افقی و شیب دار مورد استفاده قرار می گیرد. در شکل ۸۵-۱ نمونه هایی از تراز و در شکل ۸۶-۱ کاربرد تراز در فرش موزاییک را ملاحظه می کنید.

شکل ۸۳-۱

شکل ۸۴-۱

شکل ۸۵-۱

شکل ۸۶-۱

• شمشه: ابزاری جهت کنترل راستای کار اجرا شده، که چه از جهت افقی و چه از جهت عمودی می‌توان راستای کار را با این وسیله کنترل نمود. شمشه‌های مورد استفاده در ساختمان سازی با حداقل طول ۷۰ سانتی‌متر و حداکثر ۳ متر و حداقل ابعاد مقطع ۳×۳ سانتی‌متر و حداکثر ۵×۵ سانتی‌متر می‌باشد. جنس شمشه‌ها به سه دسته‌ی چوبی، آهنی و آلومینیومی تقسیم بندی می‌شود. غالباً شمشه‌ی مورد استفاده در فرش موزاییک، شمشه‌ی آهنی می‌باشد که دلیل استفاده از آن، استحکام بالا می‌باشد.

شکل ۸۷-۱

در شکل ۸۷-۱ نمونه‌هایی از شمشه و در شکل ۸۸-۱ کاربرد آن در فرش موزاییک را ملاحظه می‌کنید.

• متر: وسیله‌ای که برای اندازه‌گیری و پیاده‌کردن ابعاد کار مورد استفاده قرار می‌گیرد. مترهای مورد استفاده در فرش موزاییک، متر نواری، متر کمری کوچک و متر جیبی می‌باشد.

شکل ۸۸-۱

در شکل ۸۹-۱ انواع مترهای جیبی، کمری و نواری و در ۹۰-۱ کاربرد متر را در فرش موزاییک ملاحظه می‌کنید.

شکل ۸۹-۱

شکل ۹۰-۱

شکل ۹۱-۱

• ریسمان کار: جنس آن از نخ پنبه و ابریشم و یا پلاستیکی (نایلونی) به قطر حدود ۰/۵ میلی متر می باشد و در فرش موزاییک به منظور یکسان نمودن (همبادکردن) به کار می رود.

در شکل ۹۱-۱ نمونه هایی از ریسمان کار و در شکل ۹۲-۱ کاربرد آن را در فرش موزاییک ملاحظه می کنید.

شکل ۹۲-۱

• تیشه: تیشه ی بتّایی، ابزاری است که برای شکستن آجر و تبدیل آن به اجزاء کوچکتر مانند سه قدی، نیمه، کلوک و همچنین بعضی از کنده کاری های ساده و ضربه زدن به محل های مورد نظر به کار می رود. در فرش موزاییک از تیشه، برای بریدن موزاییک با دست استفاده می شود. در شکل ۹۳-۱ نمونه ای از تیشه و در شکل ۹۴-۱ کاربرد آن در فرش موزاییک را ملاحظه می کنید.

شکل ۹۳-۱

• تخماق لاستیکی: تخماق وسیله ای است که برای کوبیدن موزاییک، در زمان فرش موزاییک از آن استفاده می شود. در شکل ۹۵-۱ نمونه ای از تخماق لاستیکی و در شکل ۹۶-۱ کاربرد آن را در فرش موزاییک ملاحظه می کنید.

شکل ۹۴-۱

شکل ۹۶-۱

شکل ۹۵-۱

دستورالعمل بریدن موزاییک به روش‌های مختلف:

در مواقعی برای فرش کردن کناره‌ها ناگزیر به بریدن موزاییک و تبدیل آن به اندازه‌های نیمه و سه ق‌دی و اندازه‌های دیگر موزاییک هستیم. مطابق شکل ۹۷-۱ بریدن موزاییک به دو روش دستی و ماشینی انجام می‌شود.

شکل ۹۷-۱

در شکل ۹۸-۱ استفاده از موزاییک نیمه را در کنار دیوار ملاحظه می‌کنید.

شکل ۹۸-۱

الف - بریدن موزاییک با دست:

مراحل بریدن موزاییک

به روش دستی به صورت زیر است:

• مقداری که باید بریده شود با متر روی موزاییک علامت گذاری می‌شود.

مطابق شکل ۹۹-۱

شکل ۹۹-۱

• با یک خط‌کش یا شمشه‌ی چوبی دو علامت

به یکدیگر متصل می‌گردد.

مطابق شکل ۱۰۰-۱

شکل ۱۰۰-۱

شکل ۱-۱۰۱

- نشانه‌ها از قسمت رویه‌ی موزاییک به نبش و سپس به ناحیه‌ی پشت موزاییک منتقل می‌شود.
مطابق شکل ۱-۱۰۱

شکل ۱-۱۰۲

- موزاییک به صورت عمودی نگه داشته شده و سپس توسط تیشه، تراشیدن موزاییک از روی خط نشان شده آغاز می‌شود.
مطابق شکل ۱-۱۰۲

نکته مهم:
عمق تراشیده شده به اندازه‌ی ۵ میلی‌متر گود می‌شود.

شکل ۱-۱۰۳

- ماسه‌ی خشک و ریزدانه به ضخامت ۱۰ سانتی‌متر روی سطح زمین بطور کاملاً تخت و هموار پهن می‌شود.
مطابق شکل ۱-۱۰۳

• رویه‌ی موزاییک روی ماسه قرار گرفته به گونه‌ای که قسمت شیار دار آن رو به بالا باشد.
مطابق شکل ۱-۱۰۴

شکل ۱-۱۰۴

• شمشه‌ی پروفیلی را به صورت دو نبش بر روی سطح موزاییک و خط و نشانه قرار داده و با ضربه‌ی تیشه‌ی بنایی بر روی شمشه فولادی موزاییک را به دو نیم تقسیم می‌کنند.
مطابق شکل ۱-۱۰۵

شکل ۱-۱۰۵

ب) بریدن موزاییک با دستگاه:
در اکثر موارد بریدن موزاییک توسط دست، وقت‌گیر و دور ریز موزاییک (به دلیل شکستن موزاییک در زمان بریدن با دست) زیاد و همچنین دقت کار کم خواهد بود.

پس بهتر است برش موزاییک با استفاده از فرز سنگ‌بری و با اصول زیر صورت گیرد.

• مقداری که باید بریده شود، با استفاده از متر روی سطح موزاییک علامت‌گذاری می‌شود.

مطابق شکل ۱-۱۰۶

شکل ۱-۱۰۶

- با یک خط‌کش یا شمشه‌ی چوبی و یا بدنه‌ی تراز دو علامت به یکدیگر متصل می‌گردد.

مطابق شکل ۱-۱۰۷

شکل ۱-۱۰۷

- موزاییک بر روی موزاییک دیگری قرار داده شده به نحوی که در زمان بریدن، تیغه‌ی دستگاه فرز با سطح زیر موزاییک در حال برش تماس پیدا نکند. و با قرار دادن پا در لبه‌ی موزاییک، به صورت ثابت نگاه داشته می‌شود.

مطابق شکل ۱-۱۰۸

شکل ۱-۱۰۸

- دستگاه فرز سنگ‌بری را روشن کرده و با احتیاط کامل موزاییک مذکور در راستای خط نشانه بریده می‌شود.

مطابق شکل ۱-۱۰۹

شکل ۱-۱۰۹

تذکر مهم:

- ۱- در زمان بریدن موزاییک از کفش و لباس کار مناسب استفاده کنید.
- ۲- در زمان بریدن موزاییک از ماسک فیلتردار و عینک حفاظتی مناسب استفاده کنید.
- ۳- در زمان استفاده از سنگ فرز از دستکش استفاده نکنید.

۱-۵- تعیین شیب کف

در مکان‌هایی مانند تراس، حیاط، محوطه، سرویس‌ها و آشپزخانه برای هدایت آب، فرش کف باید دارای شیب باشد. در شکل ۱-۱۱۰ شیب کف نشان داده شده است.

موزاییک فرش شیب‌دار:

موزاییک فرش با شیب در کف ایوان‌ها، تراس‌ها در فضاهای روباز که دارای پوشش نیستند، حیاط و همچنین در کف پیاده روها فرش می‌شود.

برای فرش کردن این موارد، از موزاییک آج‌دار استفاده می‌شود تا اشخاص هنگام حرکت سُر نخورند. فرش موزاییک شیب‌دار، بر روی سطح شیب‌دار فرش می‌شود. در شکل ۱-۱۱۱ نمونه‌ای از کف فرش شده توسط موزاییک آج‌دار را ملاحظه می‌کنید.

شیب موزاییک فرش:

شیب متعارف در موزاییک فرش ۲٪ است. یعنی برای هر متر طول ۲ سانتی‌متر شیب برای روان شدن آب به سمت کف شوی سوراخ ناودانی و غیره در نظر گرفته می‌شود.

مصالح شیب بندی:

برای شیب بندی از مصالح سبک مانند خرده آجر، سوخته‌های زغال سنگ، پوکه‌های معدنی و بتن پوکه استفاده می‌شود.

در شکل ۱-۱۱۲ نمونه‌ای از پوکه‌ی معدنی جهت شیب بندی را ملاحظه می‌کنید.

شکل ۱-۱۱۰

شکل ۱-۱۱۱

توجه کنید:

شیب ۲٪ یعنی این که در هر ۱۰۰ سانتی‌متر طول افقی، ۲ سانتی‌متر اختلاف ارتفاع داشته باشیم.

شکل ۱-۱۱۲

انواع فرش موزاییک در سطوح شیب دار:

موزاییک فرش شیبدار در سه حالت، یک طرفه، دو طرفه و چهار طرفه (شیب به وسط) انجام می شود. در شکل های ۱-۱۱۳ و ۱-۱۱۴ و ۱-۱۱۵ تصویر شماتیک انواع شیب کف را ملاحظه می کنید.

۱-۶- گذاشتن کف شو و عایق بندی آن

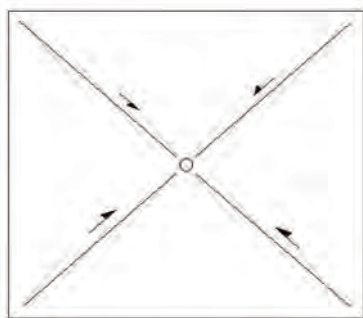
برای هدایت و تخلیه ی فاضلاب کف حمام و آشپزخانه، لازم است از کف شو استفاده شود. برای جلوگیری از نفوذ رطوبت به کف از طریق کف شو لازم است عایق کاری به شکل مناسب انجام شود. شکل ۱-۱۱۶ یک نمونه از کف شو را نمایش می دهد.

عایق بندی کف شو:

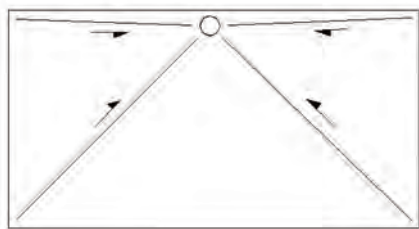
برای عایق بندی ابتدا یک لایه قیرگونی روی کف پهن می کنند (امروزه برای عایق کاری اصولاً از مشمّع های قیراندود استفاده می شود). قیر گونی را در محل آبرو سوراخ کرده و آن را به داخل آبرو بر می گردانند.

در زمان اجرای فرش کف، کف شو بر روی آبرو قرار گرفته و با ملات در محل خود نصب می گردد. مطابق

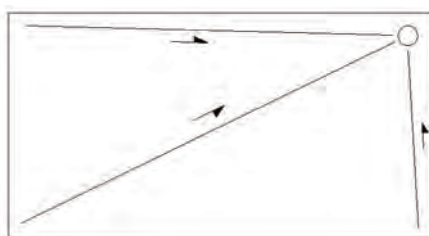
شکل ۱-۱۱۷

شکل ۱-۱۱۳

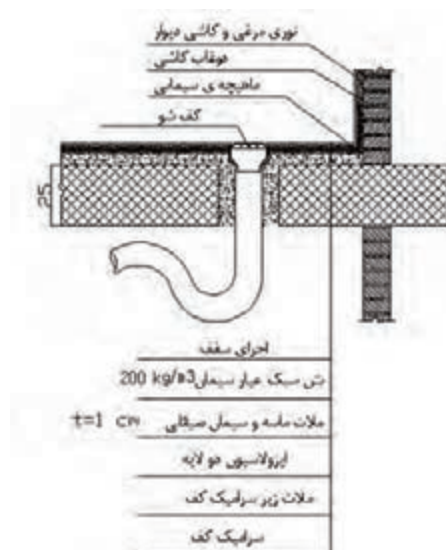
شکل ۱-۱۱۴

شکل ۱-۱۱۵

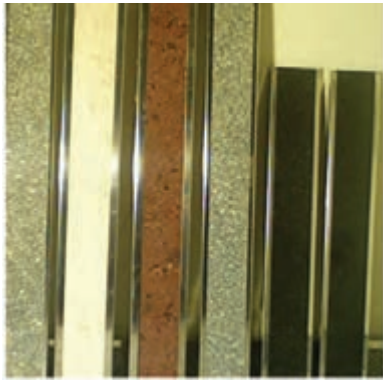

شکل ۱-۱۱۶

شکل ۱-۱۱۷

۷-۱ - گذاشتن قرنیز

شکل ۱-۱۱۸

شکل ۱-۱۱۹

شکل ۱-۱۲۰

شکل ۱-۱۲۱

برروی فرش موزاییک و یا سنگ فرش شده در کف قسمت‌های ساختمان، قطعه سنگی به کنار دیوار نصب می‌شود که قرنیز نامیده می‌شود. در شکل ۱-۱۱۸ چند نمونه از قرنیز سنگی را ملاحظه می‌کنید.

دلیل چسباندن قرنیز این است که اولاً در زمان شست‌وشوی کف ساختمان، به اندود گچ دیوار آسیب وارد نشده و ثانیاً تنظیم گچ‌کاری دیوارها آسان گردد. در ساختمان‌های چوبی، جنس قرنیز از چوب محکم و با دوام بوده و هدف از نصب آن زیبایی پای دیوار می‌باشد. در بیشتر ساختمان‌ها ارتفاع قرنیز حدود ۱۰ سانتی‌متر می‌باشد. مطابق شکل ۱-۱۱۹

دستورالعمل نصب قرنیز: ساعت کار عملی: ۱ ساعت

نصب قرنیز پس از فرش کف انجام می‌گیرد و بدین صورت است که، دو عدد سنگ، موقتاً در ابتدا و انتها و با فاصله‌ی حداقل یک سانتی‌متر از دیوار قرار داده و با استفاده از لقمه‌های کوچک آجر یا سنگ در پشت آن و قراردادن آجر دیگر به صورت مورب در جلوی آن سنگ نگهداری شده و عملیات تراز عمودی انجام می‌گیرد. (شکل ۱-۱۲۰) سپس ریسمانی نازک به بالای سنگ متصل کرده و در پایین آن شمشه‌ی فلزی یا آلومینیومی بسیار صاف قرار می‌دهند. پس از این عمل بقیه‌ی سنگ‌ها را پشت شمشه چیده و آن‌را با ریسمان‌کار کنترل می‌کنند.

پس از نصب سنگ‌ها پشت آن‌را با استفاده از دوغاب ماسه و سیمان پر می‌کنند. مطابق شکل ۱-۱۲۱

۸-۱- دستورالعمل اجرای فرش کردن با موزاییک ساعت کار عملی: ۱ ساعت

شکل ۱-۱۲۲

نکته مهم:

اندازه‌ی درز بین موزاییک‌ها نباید کمتر از ۵ میلی‌متر باشد.

از نکاتی که باید در هنگام فرش موزاییک مورد توجه قرار گیرد، رعایت بند در موزاییک فرش است. اندازه‌ی بند موزاییک فرش باید در حدی باشد که دوغاب سیمان با داشتن ریز دانه‌ی ماسه و گرد سنگ در بندهای اطراف موزاییک نشست کرده و به ملات زیر موزاییک برسد.

مطابق شکل ۱-۱۲۲.

شکل ۱-۱۲۳

زمان دوغاب ریزی ۱۲ ساعت پس از فرش موزاییک‌ها می‌باشد و قبل از دوغاب ریزی باید سطح موزاییک‌ها را مرطوب کرد.

روش فرش کردن با موزاییک:

فرش موزاییک نسبتاً ساده است و به ترتیب زیر

می‌باشد:

- با استفاده از شیلنگ تراز در کنار دیوار خط تراز

زده می‌شود.

شکل ۱-۱۲۴

مطابق شکل ۱-۱۲۳

- یک امتداد مشخص (مثلاً یک دیوار) را مبنای

موزاییک‌کاری قرار می‌دهند و اولین ردیف (دلیل)

موزاییک را به موازات آن بر روی ملات ماسه و سیمان

می‌چینند.

مطابق شکل ۱-۱۲۴

- با استفاده از گونیای بلند یا متر ردیف دوم را

عمود بر ردیف اول می‌چینند.

مطابق شکل ۱-۱۲۵

شکل ۱-۱۲۵

شکل ۱-۱۲۶

شکل ۱-۱۲۷

شکل ۱-۱۲۸

شکل ۱-۱۲۹

گونیا کردن دو امتداد با متر با استفاده از قضیه ی ۳ و ۴ و ۵ انجام می گیرد.

مثلاً در یک امتداد ۳ واحد (۳۰ سانتی متر) و در امتداد دوم ۴ واحد (۴۰ سانتی متر) نشانه گذاری می شود. برای گونیا شدن دو امتداد لازم است که فاصله ی بین دو امتداد ۴ واحد (۵۰ سانتی متر) باشد.

• ردیف سوم را نیز همانند مراحل قبل عمود بر ردیف دوم می چینند. (این عمل را دلیل گذاری می گویند). مطابق شکل ۱-۱۲۶

علّت پیش آمدگی دلیل سوم این است که با استفاده از این دلیل و دلیل اوّل بتوان ریسمان کشی کرد و موزاییک های متن را فرش کرد.

• در این مرحله بین موزاییک ها (موزاییک های متن) را پر می کنند. در این مورد با استفاده از ریسمان کار، موزاییک های متن را به صورت یک یا دو ردیفه بر روی ملات ماسه و سیمان می چینند. مطابق شکل ۱-۱۲۷

• پس از ۱۲ ساعت از فرش موزاییک ها، سطح آن ها را خیس کرده و روی آن دوغاب سیمان می ریزند و با تیغه ی لاستیکی یا جارو بندها را پر می کنند. مطابق شکل ۱-۱۲۸

• روی سطح موزاییک های فرش شده، پودر سنگ پاشیده و بلا فاصله با گونی تمام سطح را تمیز می کنند.

مطابق شکل ۱-۱۲۹

نکات مهم :

۱- ملات ماسه سیمان مصرفی برای موزاییک کاری باید کم آب باشد.

۲- ضخامت ملات بستگی به کف تمام شده ی موزاییک از خط تراز و شیب موزاییک کاری دارد.

۳- حداقل ملات زیر موزاییک ۲ سانتی متر است.

۱-۹- دستورالعمل موزاییک فرش تخت

تجهیزات و وسایل ایمنی برای تمرین موزاییک فرش تخت

جدول وسایل کار		
ردیف	نام	تعداد
۱	فرقون	۱ عدد
۲	استانبولی	۱ عدد
۳	بیل	۱ عدد
۴	جاروی دستی	۱ عدد
۵	سطل	۱ عدد

نکات مهم ایمنی!

۱- در هنگام انجام کار عملی از شوخی

پرهیز کنید.

۲- در زمان کار از دستکش‌های لاستیکی مناسب استفاده کنید.

۳- در کارگاه از کفش کتانی مناسب استفاده کنید.

۴- لباس کار مناسب بپوشید.

جدول ابزار بنایی		
ردیف	نام وسیله	تعداد
۱	تراز	۱ عدد
۲	تیشه	۱ عدد
۳	شمشه‌ی کوچک آهنی یا آلومینیومی	۱ عدد
۴	شمشه‌ی بزرگ آهنی یا آلومینیومی	۱ عدد
۵	کمچه	۱ عدد
۶	متر فلزی ۳ یا ۵ متری	۱ عدد
۷	ریسمان‌کار	۱ عدد
۸	شمشه‌ی چهارگرده	۱ عدد
۹	تخم‌آق سبک	۱ عدد

مصالح مورد نیاز		
ردیف	نام	مقدار
۱	ماسه (دانه‌های رنده‌شده از الک شماره ۴)	۱۱۵ کیلوگرم
۲	سیمان پرتلند نوع ۱	۳۵ کیلوگرم
۳	موزاییک ساده	۳۶ عدد
۴	پودر سنگ و خاک سنگ	۱۰ کیلوگرم

-مراحل انجام کار:

به لباس کار مجهز شوید و وسایل و ابزار کار لازم را از انبار تحویل گرفته و با رعایت صحیح نکات ایمنی، مراحل زیر را به صورت اصولی و کامل اجرا کنید.

- مقدار ماسه ی لازم (۱۱۵ کیلوگرم) را در محوطه ی کارگاه بریزید.

مطابق شکل ۱-۱۳۰

شکل ۱-۱۳۰

- سیمان مورد نظر (۳۵ کیلوگرم) را بر روی ماسه بریزید.

مطابق شکل ۱-۱۳۱

شکل ۱-۱۳۱

- با استفاده از بیل ماسه و سیمان را مخلوط کنید. دقت کنید ماسه و سیمان در این مرحله بدون آب بوده و عملیات مخلوط نمودن در دو مرحله انجام شود.

مطابق شکل ۱-۱۳۲

شکل ۱-۱۳۲

شکل ۱-۱۳۳

• با افزودن آب به مخلوط ماسه و سیمان خشک در زمان مخلوط کردن، ملات مورد نظر را آماده کنید.
دقت کنید آب به صورت یکنواخت بر روی مخلوط پاشیده شود.

مطابق شکل ۱-۱۳۳

شکل ۱-۱۳۴

• پس از حمل ملات به محل اجرای کار، آن را در محل کار خود در کارگاه بریزید.

مطابق شکل ۱-۱۳۴

شکل ۱-۱۳۵

• با استفاده از کمچه، ملات مورد نظر را به ضخامت ۲ سانتی متر پهن کنید.

مطابق شکل ۱-۱۳۵

شکل ۱-۱۳۶

• موزاییک کُرْم اوّل را بر روی ملات پهن شده گذاشته و با تخمّاق آهسته روی آن بکوبید تا در ملات نشست کند.

مطابق شکل ۱-۱۳۶

شکل ۱-۱۳۷

• با استفاده از متر موزاییک نصب شده را با یکی از اضلاع کارگاه و یا خط‌کشی جدول کف کارگاه و غیره یک‌ب‌د کنید به نحوی که موازی با یکی از اضلاع کارگاه بوده و فاصله‌ی آن تا دیوار یکسان باشد. (به این عمل سر و ته برداری گویند.)

مطابق شکل ۱-۱۳۷

شکل ۱-۱۳۸

• تراز را به صورت چپ و راست بر روی سطح موزاییک بگذارید و مطمئن شوید موزاییک مذکور از هر دو جهت تراز باشد.

مطابق شکل ۱-۱۳۸

شکل ۱-۱۳۹

- شمشه‌ی ۲/۵ متری را در کنار بدنه‌ی داخلی موزاییک فرش شده قرار دهید. مطابق شکل ۱-۱۳۹

شکل ۱-۱۴۰

- به فاصله‌ی ۱۲۲/۵ سانتی متر از موزاییک ابتدا، در همان ضلع و با استفاده از کمچه، ملات مورد نظر را به اندازه‌ی ۲ سانتی متر و در کنار شمشه پهن کنید. مطابق شکل ۱-۱۴۰

(اندازه‌ی بند موزاییک × تعداد بندهای موزاییک) + (تعداد موزاییک‌ها × عرض موزاییک) = فاصله‌ی بین دو کُرم
 سانتی متر ۱۲۲/۵ = ۱۲۰ + ۲/۵ = (۵ × ۰/۵) + (۴ × ۳۰) = فاصله‌ی بین دو کُرم اول و دوم

شکل ۱-۱۴۱

- موزاییک کُرم دوم را بر روی ملات پهن شده‌ی در کنار شمشه قرار داده و با تخماق آهسته روی آن بکوبید تا در ملات نشست کند. مطابق شکل ۱-۱۴۱

شکل ۱-۱۴۲

- فاصله‌ی بین دو کُرُم موزاییک فرش شده را اندازه‌گیری کنید. در این مرحله باید فاصله‌ی بین دو موزاییک به اندازه‌ی $122/5$ سانتی‌متر باشد.
- مطابق شکل ۱-۱۴۲

شکل ۱-۱۴۳

- تراز را به صورت چپ و راست بر روی سطح موزاییک بگذارید و مطمئن شوید موزاییک مذکور از هر دو جهت تراز باشد.
- مطابق شکل ۱-۱۴۳

شکل ۱-۱۴۴

- عملیات سر و ته برداری را نیز برای موزاییک کُرُم دوم اجرا کنید. دقت کنید که موزاییک‌های نصب شده پس از این عملیات نیز در هر دو جهت تراز باشند.
- مطابق شکل ۱-۱۴۴

شکل ۱-۱۴۵

- شمشه را بر روی دو موزاییک فرش شده قرار داده و با استفاده از تراز، آن‌ها را تراز کنید.
مطابق شکل ۱-۱۴۵

شکل ۱-۱۴۶

- با قرار دادن شمشه در کنار دو موزاییک فرش شده، آن‌ها را در راستای یکدیگر قرار دهید. (به این عمل، همبادکردن دو موزاییک گفته می‌شود).
مطابق شکل ۱-۱۴۶

شکل ۱-۱۴۷

- به وسیله‌ی ریسمان‌کار بین دو موزاییک ریسمان‌کشی کنید.
۱- ابتدای ریسمان‌کار را در فاصله‌ی $\frac{1}{4}$ طول آجر ۳ یا ۴ دور بپیچید.
مطابق شکل ۱-۱۴۷

شکل ۱-۱۴۸

۲- آجر مورد نظر را بر روی موزاییک قرار داده و برای جلوگیری از حرکت آن، آجر دیگری را در کنار آن قرار دهید.

مطابق شکل ۱-۱۴۸

شکل ۱-۱۴۹

۳- ریسمان کار را به اندازه‌ی فاصله‌ی دو موزاییک باز نموده و انتهای آن را نیز در فاصله‌ی $\frac{1}{4}$ آجر دیگری در ۳ یا ۴ دور پیچیده و آن را نیز توسط آجری دیگر محکم کنید.

مطابق شکل ۱-۱۴۹

شکل ۱-۱۵۰

دقت کنید!

۱- آجر مورد استفاده در این حالت باید دارای بر و نبش کاملاً صاف باشد ترجیحاً از آجرهای سفال استفاده کنید.

۲- ریسمان کار را به قدری جابه‌جا کنید تا کاملاً کشیده شده و مماس بر لبه‌ی موزاییک‌ها باشد.

• ملات بین دو کُرمِ اوّل و دوّم را با کمچه پهن کنید.

مطابق شکل ۱-۱۵۰

شکل ۱-۱۵۱

شکل ۱-۱۵۲

شکل ۱-۱۵۳

شکل ۱-۱۵۴

• موزاییک‌های دلیل اوّل را با رعایت فاصله‌ی درز لازم (۵ میلی‌متر) بر روی ملات پهن شده قرار داده و با تخم‌ماق در محل خود فرش کنید. (ناحیه‌ی پشت موزاییک را به وسیله‌ی تراز دستی، تراز کرده و با شمشه‌ی چهار گرده‌ی کوچک سطوح موزاییک‌ها و درزهای آن‌ها را شمشه کش کنید).

مطابق شکل ۱-۱۵۱

کنترل کنید!

۱- لبه‌ی کلیه‌ی موزاییک‌ها مماس بر ریسمان کار باشد.

۲- تعداد موزاییک‌ها در این ردیف

۶ عدد می باشد.

۳- طول موزاییک‌های فرش شده ۱۸۲/۵ سانتی‌متر است.

• شمشه را در کنار لبه‌ی خارجی کُرُم اوّل قرار دهید.

مطابق شکل ۱-۱۵۲

• توسط گونیا یا متر (رابطه‌ی ۳ و ۴ و ۵) امتداد شمشه و دلیل اوّل را گونیا کنید.

مطابق شکل ۱-۱۵۳

• ملات کُرُم سوّم را به فاصله‌ی ۱۲۲/۵ سانتی‌متر از کُرُم اوّل، در کنار شمشه پهن کنید.

مطابق شکل ۱-۱۵۴

شکل ۱-۱۵۵

• کُرُم موزاییک سوّم را در محل خود (به فاصله‌ی ۱۲۲/۵ سانتی‌متر از کُرُم اوّل) در کنار شمشه قرار داده و با تخماق آهسته روی آن بکوبید تا در ملات نشست کند.
مطابق شکل ۱-۱۵۵

شکل ۱-۱۵۶

• تراز را به صورت چپ و راست بر روی سطح موزاییک کُرُم سوّم بگذارید و مطمئن شوید موزاییک مذکور از هر دو جهت تراز باشد.
مطابق شکل ۱-۱۵۶

شکل ۱-۱۵۷

• شمشه را بر روی دو موزاییک کُرُم اوّل و سوّم قرار داده و با استفاده از تراز، آن‌ها را تراز کنید.
مطابق شکل ۱-۱۵۷

• به وسیله‌ی ریسمان‌کار بین دو موزاییک کُرُم اوّل و سوّم ریسمان‌کشی کنید. مطابق شکل ۱-۱۵۸

شکل ۱-۱۵۸

شکل ۱-۱۵۹

- ملات دلیل دوّم را با استفاده از کمچه، پهن کنید.
مطابق شکل ۱-۱۵۹

شکل ۱-۱۶۰

- دلیل گذاری دوم را بین دو کُرم اوّل و سوّم مطابق اصول گفته شده انجام دهید.
مطابق شکل ۱-۱۶۰

شکل ۱-۱۶۱

- شمشه را در کنار لبه ی خارجی کُرم سوّم قرار دهید.
مطابق شکل ۱-۱۶۱

شکل ۱-۱۶۲

• فاصله‌ی بین شمشه و دلیل گذاری اوّل را سر و ته برداری کنید. در این مرحله دقّت کنید که فاصله‌ی دلیل گذاری اوّل تا شمشه، به اندازه‌ی $182/5$ سانتی‌متر باشد.

مطابق شکل ۱-۱۶۲

شکل ۱-۱۶۳

• ملات کُرُم چهارم را در محل خود و به فاصله‌ی $122/5$ سانتی‌متر از دلیل دوّم پهن کنید.

مطابق شکل ۱-۱۶۳

شکل ۱-۱۶۴

• کُرُم موزاییک چهارم را در محل خود قرار داده و با استفاده از تخماق، آهسته روی آن بکوبید تا در ملات نشست کند.

مطابق شکل ۱-۱۶۴

شکل ۱-۱۶۵

- فاصله‌ی بین کُرُم موزاییک چهارم و دلیل دوم را اندازه گیری کنید. در این مرحله دقت کنید که فاصله‌ی مورد نظر ۱۲۲/۵ سانتی متر باشد.
مطابق شکل ۱-۱۶۵

شکل ۱-۱۶۶

- شمشه را بر روی دو موزاییک کُرُم سوم و چهارم قرار داده و با استفاده از تراز، آن‌ها را تراز کنید.
مطابق شکل ۱-۱۶۶

شکل ۱-۱۶۷

- شمشه را بر روی دو موزاییک کُرُم دوم و چهارم قرار داده و با استفاده از تراز، آن‌ها را تراز کنید.
مطابق شکل ۱-۱۶۷

شکل ۱-۱۶۸

• فاصله‌ی دو کُرُم موزاییک سوّم و چهارم را کنترل کنید. این فاصله باید $182/5$ سانتی متر باشد. مطابق شکل ۱-۱۶۸

شکل ۱-۱۶۹

• فاصله‌ی دو کُرُم موزاییک دوّم و چهارم را کنترل کنید. این فاصله باید $182/5$ سانتی متر باشد. مطابق شکل ۱-۱۶۹

شکل ۱-۱۷۰

• برای کنترل گونیا بودن کار قطرهای بین چهار کُرُم از دو زاویه‌ی روبرو و متقابل را اندازه بگیرید. باید هر دو قطر با یکدیگر مساوی و برابر با 258 سانتی متر باشد. مطابق شکل ۱-۱۷۰

شکل ۱-۱۷۱

- به وسیله‌ی ریسمان‌کار بین دو موزاییک کُرُم
سوم و چهارم ریسمان‌کشی کنید.
مطابق شکل ۱-۱۷۱

شکل ۱-۱۷۲

- ملات دلیل سوم را با استفاده از کمچه، پهن کنید.
مطابق شکل ۱-۱۷۲

شکل ۱-۱۷۳

- دلیل‌گذاری سوم را بین دو کُرُم سوم و چهارم
مطابق اصول گفته شده انجام دهید.
مطابق شکل ۱-۱۷۳

شکل ۱-۱۷۴

- ریسمان‌کار را بر روی دلیل‌های اوّل و سوّم و با رعایت یک یا دو ردیف موزاییک قرار دهید.
مطابق شکل ۱-۱۷۴

شکل ۱-۱۷۵

- ملات بین دو دلیل را به صورت تخت و بلندتر از سطح زیر موزاییک دلیل به اندازه‌ی ۵ میلیمتر پهن کنید.
مطابق شکل ۱-۱۷۵

شکل ۱-۱۷۶

- موزاییک فرش بین دو دلیل (موزاییک متن) را با رعایت درز بین موزاییک‌ها به صورت اصولی و مطابق ضوابط گفته شده انجام دهید. در این مرحله ناحیه‌ی پشت موزاییک‌ها را به وسیله‌ی تراز دستی، تراز کرده و با شمشه‌ی کوتاه چهار گرده کوچک، موزاییک‌ها و درزهای آن‌ها را شمشه کش کنید.
مطابق شکل ۱-۱۷۶

شکل ۱-۱۷۷

• ریسمان‌کار را به اندازه‌ی دو رج عقب گذاشته،
ملات موزاییک‌های متن را پهن کرده و موزاییک‌ها را در
محل خود فرش کنید.
مطابق شکل ۱-۱۷۷

شکل ۱-۱۷۸

• آخرین ردیف از موزاییک متن را ریسمان‌کشی
کنید.
مطابق شکل ۱-۱۷۸

شکل ۱-۱۷۹

• مطابق ضوابط گفته شده، آخرین رج از موزاییک
متن را فرش کنید.
مطابق شکل ۱-۱۷۹

شکل ۱-۱۸۰

- سطح موزاییک‌ها را با استفاده از پارچه، پاک کرده و اطراف کار را تمیز کنید.
مطابق شکل ۱-۱۸۰

شکل ۱-۱۸۱

- دوغاب سیمان مورد استفاده را مطابق زیر آماده کنید.

از اختلاط ماسه‌ی ریز دانه‌ی غربال شده (خاک سنگ) و سیمان با نسبت ۴ به ۱ (۴ پیمانه ماسه و یک پیمانه سیمان) دوغاب به دست می‌آید.
۱- مقداری آب آشامیدنی را درون سطل بریزید.
مطابق شکل ۱-۱۸۱

شکل ۱-۱۸۲

- ۲- به اندازه‌ی ۱ پیمانه سیمان را درون آن ریخته و آن را به هم بزنید تا مخلوط شود.
مطابق شکل ۱-۱۸۲

شکل ۱-۱۸۳

شکل ۱-۱۸۴

شکل ۱-۱۸۵

شکل ۱-۱۸۶

۳- به اندازه‌ی ۴ پیمانه ماسه (خاک سنگ) را درون آن ریخته و مجدداً آن را به هم بزنید تا مخلوط دوغاب به دست آید. در این مرحله دقت کنید که آب دوغاب باید به اندازه‌ای باشد که هنگام دوغاب ریزی، اجزای تشکیل دهنده‌ی آن از یکدیگر جدا نشود.

مطابق شکل ۱-۱۸۳

دقت کنید!

عملیات دوغاب ریزی باید پس از خودگیری ملات زیر موزاییک انجام گرفته (حداقل ۱۲ ساعت پس از فرش موزاییک) تا در هنگام دوغاب ریزی، موزاییک‌ها جابه‌جا و لق نشوند.

• سطح موزاییک‌های فرش شده را مرطوب کنید.

مطابق شکل ۱-۱۸۴

• دوغاب آماده شده را بر روی سطح موزاییک‌ها

پاشید.

مطابق شکل ۱-۱۸۵

• به وسیله‌ی جاروب دستی و یا تیغه‌ی لاستیکی

دوغاب را لای درز بندها بین موزاییک‌ها هدایت کنید.

مطابق شکل ۱-۱۸۶

شکل ۱-۱۸۷

- بندهای باز درزهای موزاییک را با کمچه و دوغاب سفت شده پر کنید.
مطابق شکل ۱-۱۸۷

شکل ۱-۱۸۸

- گرد سنگ و خاک سنگ مخلوط شده را بر روی سطح دوغابی که لای درزها رفته پاشید.
مطابق شکل ۱-۱۸۸

شکل ۱-۱۸۹

- سطح موزاییک را با پارچه تمیز کرده و ضایعات را جمع آوری کنید.
مطابق شکل ۱-۱۸۹

در پایان کار، پس از کنترل استاد کار و هنر آموز مربوطه، کار را جمع آوری کرده و پس از قرار دادن مصالح در محل خود، محیط کارگاه را تمیز کرده، وسایل کار را شسته و به انبار تحویل دهید.

۱-۱۰- دستورالعمل موزاییک فرش شیب دار (شیب یک طرفه ۵/۱ درصد شیب) زمان اجرای پروژه: ۴ ساعت

تجهیزات و وسایل ایمنی برای تمرین موزاییک فرش شیب دار

جدول وسایل کار		
ردیف	نام	تعداد
۱	فرقون	۱ عدد
۲	استانبولی	۱ عدد
۳	بیل	۱ عدد
۴	جاروی دستی	۱ عدد
۵	سطل	۱ عدد

نکات مهم ایمنی!

- ۱- در هنگام انجام کار عملی از شوخی پرهیز کنید.
- ۲- در زمان کار از دستکش های لاستیکی مناسب استفاده کنید.
- ۳- در کارگاه از کفش کتانی مناسب استفاده کنید.
- ۴- لباس کار مناسب بپوشید.

جدول ابزار بنایی		
ردیف	نام وسیله	تعداد
۱	تراز	۱ عدد
۲	تیشه	۱ عدد
۳	شمشه ی کوچک آهنی یا آلومینیومی	۱ عدد
۴	شمشه ی بزرگ آهنی یا آلومینیومی	۱ عدد
۵	کمچه	۱ عدد
۶	متر فلزی ۳ یا ۵ متری	۱ عدد
۷	ریسمان کار	۱ عدد
۸	شمشه ی چهارگرده	۱ عدد
۹	تخماق سبک	۱ عدد

مصالح مورد نیاز		
ردیف	نام	مقدار
۱	ماسه (دانه های رنده از الک شماره ی ۴)	۱۱۵ کیلوگرم
۲	سیمان پرتلند نوع ۱	۳۵ کیلوگرم
۳	موزاییک آج دار	۳۶ عدد
۴	بودر سنگ و خاک سنگ	۱۰ کیلوگرم

- مراحل انجام کار :

به لباس کار مجهز شوید و وسایل و ابزار کار لازم را از انبار تحویل گرفته و با رعایت صحیح نکات ایمنی، مراحل زیر را به صورت اصولی و کامل اجرا کنید.

مراحل کار را طبق اجرای موزاییک تخت آغاز کرده، پس از آماده نمودن ملات و نصب اولین موزاییک آن را تراز کنید.

شکل ۱-۱۹۰

جهت ایجاد شیب:

• تراز را بر روی موزاییک و در راستای طول موزاییک فرش قرار دهید. در این حالت باید موزاییک دارای شیب کمی بوده و خط نشانه‌ی تراز نیز حالت شیب را نمایش دهد. دقت کنید خط نشانه‌ی تراز باید به سمت بالای شیب حرکت کرده باشد.

مطابق شکل ۱-۱۹۰

بعد از این که شمشه‌ی ۲/۵ متری را در کنار بدنه‌ی داخلی موزاییک فرش شده قرار دادید، به فاصله‌ی ۱۲۲/۵ سانتی متر از موزاییک ابتدا، در همان ضلع و با استفاده از کمچه، ملات مورد نظر را به ضخامت ۳/۸۵ سانتی متر و در کنار شمشه پخش کنید.

با توجه به درصد شیب ۱/۵٪ و طول ۱۲۲/۵ سانتی متر مقدار اختلاف ارتفاع ابتدا و انتهای دو موزاییک ۱/۸۵ سانتی متر محاسبه می شود.

مطابق شکل ۱-۱۹۱

سانتیمتر $۱/۸۵ = (۱۲۲/۵ \times ۱/۵) \div ۱۰۰$ = اختلاف ارتفاع ابتدا و انتهای دو موزاییک

شکل ۱-۱۹۱

بعد از قراردادن موزاییک کُرُم دوم و اندازه گیری فاصله ی بین دو کُرُم موزاییک به اندازه ی ۱۲۲/۵ سانتی متر، تراز را بر روی سطح موزاییک نصب شده قرار دهید و مطمئن شوید موزاییک مذکور در جهت عمود بر طول موزاییک فرش (طول ۱۸۲/۵ سانتی متر) تراز باشد مطابق شکل ۱- ۱۹۲

شکل ۱-۱۹۲

• تراز را بر روی موزاییک و در راستای طول موزاییک فرش قرار دهید. در این حالت باید موزاییک دارای شیب کمی بوده و خط نشانه ی تراز نیز حالت شیب را نمایش دهد. دقت کنید خط نشانه ی تراز باید به سمت بالای شیب حرکت کرده باشد.

مطابق شکل ۱- ۱۹۳

بقیه ی مراحل مانند فرش کردن موزاییک تخت می باشد (با لحاظ کردن شیب موجود). پس از اتمام و کنترل کار، مصالح و وسایل را سر جای خود بگذارید.

شکل ۱-۱۹۳

۱-۱-۱- دستورالعمل موزاییک فرش شیب دار (شیب چهار طرفه با شیب ۵/۱٪) زمان اجرای پروژه:

۴ ساعت

شیب به وسط

تجهیزات و وسایل ایمنی برای تمرین موزاییک فرش شیب دار

جدول وسایل کار		
ردیف	نام	تعداد
۱	فرقون	۱ عدد
۲	استانبولی	۱ عدد
۳	بیل	۱ عدد
۴	جاروی دستی	۱ عدد
۵	سطل	۱ عدد

نکات مهم ایمنی!

۱- در هنگام انجام کار عملی از شوخی پرهیز کنید.

۲- در زمان کار از دستکش های لاستیکی مناسب استفاده کنید.

۳- در کارگاه از کفش کتانی مناسب استفاده کنید.

۴- لباس کار مناسب بپوشید.

جدول ابزار بنایی		
ردیف	نام وسیله	تعداد
۱	تراز	۱ عدد
۲	تیشه	۱ عدد
۳	شمشه ی کوچک آهنی یا آلومینیومی	۱ عدد
۴	شمشه ی بزرگ آهنی یا آلومینیومی	۱ عدد
۵	کمیچه	۱ عدد
۶	متر فلزی ۳ یا ۵ متری	۱ عدد
۷	ریسمان کار	۱ عدد
۸	شمشه ی چهارگرده	۱ عدد
۹	تخماق سبک	۱ عدد

مصالح مورد نیاز		
ردیف	نام	مقدار
۱	ماسه (دانه های رنده از الک شماره ۴)	۱۱۵ کیلوگرم
۲	سیمان پرتلند نوع ۱	۳۵ کیلوگرم
۳	موزاییک آج دار	۳۶ عدد
۴	پودر سنگ و خاک سنگ	۱۰ کیلوگرم

- مراحل انجام کار :

به لباس کار مجهز شوید و وسایل و ابزار کار لازم را از انبار تحویل گرفته و با رعایت صحیح نکات ایمنی، مراحل کار را طبق اجرای موزاییک فرش تخت آغاز کرده، جهت نصب موزاییک دوم توجه داشته باشید فاصله‌ی دو موزاییک ۱۵۳ سانتی متر است و فاصله‌ی بین دو کُرم موزاییک فرش شده را اندازه‌گیری کنید که باید ۱۵۳ سانتی متر باشد.

• بعد از تراز کردن موزاییک اول و دوم با قراردادن شمشه در کنار دو موزاییک فرش شده آن‌ها را در راستای یکدیگر قرار دهید، سپس شمشه‌ی دوّم را در کنار ضلع خارجی کُرم اوّل قرار دهید.

مطابق شکل ۱-۱۹۴

• با استفاده از گونیا یا متر و استفاده از رابطه‌ی مثلثی ۳ و ۴ و ۵ امتداد دو شمشه را گونیا کنید. سپس ملات کُرم موزاییک سوّم را با رعایت فاصله‌ی ۱۵۳ سانتی متر از کُرم اوّل با استفاده از کمچه یهن کنید.

دَقّت کنید که ضخامت ملات کُرم سوّم و کُرم دوّم با یکدیگر برابر می‌باشد. سپس موزاییک کُرم سوم را بر روی ملات گذاشته، با تخماق آهسته روی آن بکوبید و تراز نمایید.

مطابق شکل ۱-۱۹۵

• بعد از قرار دادن شمشه در کنار لبه‌ی داخلی موزاییک کُرم سوم آن را گونیا کنید.

فاصله‌ی بین دو کُرم اوّل و سوّم را کنترل کنید. در این حالت، فاصله‌ی مذکور باید ۲۱۳ سانتیمتر باشد.

مطابق شکل ۱-۱۹۶

شکل ۱-۱۹۴

شکل ۱-۱۹۵

شکل ۱-۱۹۶

شکل ۱-۱۹۷

• ملات کُرُم موزاییک چهارم را با رعایت فاصله‌ی ۱۵۳ سانتیمتر از کُرُم سوّم با استفاده از کمچه پهن کنید. دقت کنید که ضخامت ملات کُرُم سوّم و کُرُم چهارم با یکدیگر برابر باشد.

سپس موزاییک کُرُم چهارم را بر روی ملات پهن شده گذاشته و با تخماق آهسته روی آن بکوبید تا در ملات نشست کند.

مطابق شکل ۱-۱۹۷

سپس به وسیله‌ی شمشه آن را تراز کنید.

دقت داشته باشید که فاصله‌ی دو کُرُم سوم و چهارم ۲۱۳ سانتی‌متر و کُرُم‌های دوم و چهارم نیز ۲۱۳ سانتی‌متر باشد. آن‌ها را کنترل کنید.

• برای کنترل گونیا بودن کار قطرهای بین چهار کُرُم از دو زاویه‌ی روبرو و متقابل را اندازه بگیرید. باید هر دو قطر با یکدیگر مساوی و برابر با ۳۰۱ سانتی‌متر باشد.

مطابق شکل ۱-۱۹۸

• برای تعیین محل کُرُم میانی، به وسیله‌ی ریسمان کار بین دو کُرُم اوّل و سوّم و دو کُرُم دوّم و چهارم، ریسمان‌کشی کنید.

مطابق شکل ۱-۱۹۹

شکل ۱-۱۹۹

شکل ۲۰۰-۱

- ملات کُرم میانی را زیر محل تقاطع دو ریسمان کار ریخته و آن را به ضخامت ۱ سانتی متر با استفاده از کمچه پهن کنید.
- مطابق شکل ۲۰۰-۱

شکل ۲۰۱-۱

- موزاییک کُرم میانی را در محل خود قرارداده و با استفاده از تخماق آهسته روی آن بکوبید تا در ملات نشست کند.
- مطابق شکل ۲۰۱-۱

شکل ۲۰۲-۱

- تراز را به صورت چپ و راست بر روی سطح موزاییک نصب شده قرار دهید و مطمئن شوید موزاییک مذکور در دو جهت تراز باشد.
- مطابق شکل ۲۰۲-۱

شکل ۱-۲۰۳

- بالشتک کوچک سنگی به ضخامت ۲ سانتی متر را بر روی کُرُم موزاییک میانی قرار دهید.
مطابق شکل ۱-۲۰۳

شکل ۱-۲۰۴

- یک طرف شمشه‌ی ۲/۵ متری را بر روی یکی از چهار کُرُم و طرف دیگر آن را بر روی بالشتک سنگی قرار داده، تراز بنایی را بر روی شمشه قرار داده واز تراز بودن آن مطمئن شوید.
مطابق شکل ۱-۲۰۴

شکل ۱-۲۰۵

- بین دو کُرُم اول و چهارم به صورت قطری ریسمان‌کشی کنید.
مطابق شکل ۱-۲۰۵

شکل ۱-۲۰۶

• بالشتک سنگی را برداشته و آجری را بر روی ریسمان‌کار کشیده شده در محل موزاییک کُرُم میانی قرار دهید.

مطابق شکل ۱-۲۰۶

شکل ۱-۲۰۷

• با استفاده از تخم‌اق آهسته بر روی لبه‌ی داخلی موزاییک‌های کُرُم اوّل و چهارم کوبیده تا سطح روی موزاییک‌های کُرُم با ریسمان‌کار کشیده شده مماس شود مطابق شکل ۱-۲۰۷

شکل ۱-۲۰۸

• بین دو کُرُم دوّم و سوّم به صورت قطری ریسمان‌کشی کنید.

مطابق شکل ۱-۲۰۸

شکل ۱-۲۰۹

- آجری را بر روی ریسمان کار کشیده شده در محل موزاییک کُرم میانی قرار دهید.
مطابق شکل ۱-۲۰۹

شکل ۱-۲۱۰

- با استفاده از تخماق آهسته بر روی لبه‌ی داخلی موزاییک‌های کُرم دوّم و سوّم کوبیده تا سطح روی موزاییک‌های کُرم با ریسمان کار کشیده شده مماس شود.

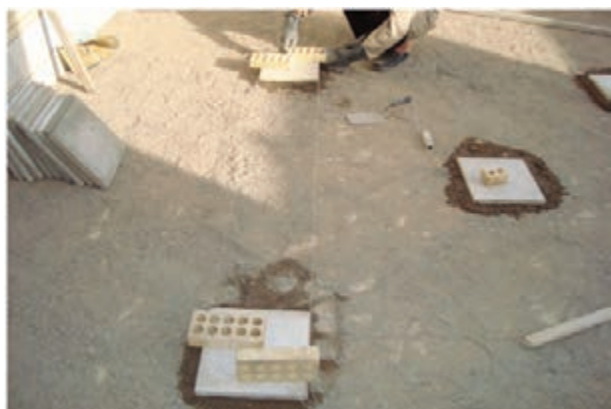
مطابق شکل ۱-۲۱۰

شکل ۱-۲۱۱

- به وسیله‌ی ریسمان کار بین دو موزاییک کُرم اوّل و دوّم (لبه‌ی خارجی) ریسمان کشی کنید.
مطابق شکل ۱-۲۱۱

شکل ۱-۲۱۲

• به وسیله‌ی ریسمان کار بین دو موزاییک کُرُم اوّل و دوّم (لبه‌ی داخلی) ریسمان‌کشی کرده و ملات را بین دو کُرُم با کمچه پهن کنید.

مطابق شکل ۱-۲۱۲

شکل ۱-۲۱۳

• موزاییک‌های دلیل اوّل را با رعایت فاصله‌ی درز لازم (۵ میلیمتر) بر روی ملات پهن شده قرار داده و با تخم‌ماق در محل خود فرش کنید. ناحیه‌ی پشت موزاییک را به وسیله‌ی تراز دستی، تراز کرده و با شمشه‌ی چهار گرده‌ی کوچک سطوح موزاییک‌ها و درزهای آن‌ها را شمشه‌کش کنید.

مطابق شکل ۱-۲۱۳

کنترل کنید!

۴- لبه‌ی کلیه‌ی موزاییک‌ها مماس بر ریسمان‌کار باشد.

۵- تعداد موزاییک‌ها در این ردیف

۷ عدد می‌باشد.

۶- طول موزاییک‌های فرش شده ۲۱۳ سانتی‌متر است.

شکل ۱-۲۱۴

• به وسیله‌ی ریسمان کار بین دو موزاییک کُرُم اول و سوم (لبه‌ی داخلی) ریسمان‌کشی کنید و ملات دلیل دوّم را با استفاده از کمچه‌ی بنّایی پهن کنید.

مطابق شکل ۱-۲۱۴

شکل ۱-۲۱۵

• موزاییک‌های دلیل دوم را با رعایت فاصله‌ی درز لازم (۵ میلی‌متر) بر روی ملات پهن شده قرار داده و با تخم‌ماق در محل خود فرش کنید. ناحیه‌ی پشت موزاییک را به وسیله‌ی تراز دستی، تراز کرده و با شمشه‌ی چهارگرده‌ی کوچک سطوح موزاییک‌ها و درزهای آن‌ها را شمشه‌کش کنید.

در ادامه به وسیله‌ی ریسمان‌کار بین دو موزاییک کُرُم سوّم و چهارم (لبه‌ی خارجی) نیز ریسمان‌کشی کرده و موزاییک دلیل سوم و چهارم را به ترتیب قبل چیده و تراز کنید.

مطابق شکل ۱ - ۲۱۵

شکل ۱-۲۱۶

• جهت رعایت شیب موزاییک فرش چهار طرفه، از سطح کُرُم موزاییک میانی تا هر یک از کُرُم‌های اوّل و دوّم و سوّم و چهارم، شمشه‌گیری کنید.

ملات مورد استفاده را به صورت قطری بین دو کُرُم موزاییک میانی و اوّل بریزید. دقّت کنید که ملات ریخته شده باید بلندتر از سطح دو کُرُم مورد نظر باشد.

مطابق شکل ۱ - ۲۱۶

شکل ۱-۲۱۷

شمشه‌ی بنّایی را بر روی سطح ملات ریخته‌شده قرار داده و با حرکت آن به جلو و عقب، سطح زیر شمشه را با سطح روی دو کُرُم در یک امتداد قرار دهید.

مطابق شکل ۱ - ۲۱۷

شکل ۲۱۸-۱

مراحل بالا را بین کُرُم میانی و کُرُم های دوم و سوم
و چهارم انجام دهید.
مطابق شکل ۲۱۸-۱

شکل ۲۱۹-۱

ملات های اضافی در کنار شمشه ی گرفته شده را
با استفاده از کمچه بریده و بردارید.
مطابق شکل ۲۱۹-۱

شکل ۲۲۰-۱

• برای فرش نمودن موزاییک های متن، ریسمان کار
را بر سطح موزاییک دلیل، برای هر رج بکشید.
دقت کنید که ریسمان کار از سطح شمشه ی گرفته
شده به اندازه ی ۲ میلی متر بلندتر باشد.
مطابق شکل ۲۲۰-۱

شکل ۱-۲۲۱

- با قرار دادن نیمه‌ی آجر بر روی ریسمان‌کار و سطح شمشه‌ی گرفته شده، ریسمان‌کار را ثابت نگه‌دارید مطابق شکل ۱-۲۲۱

شکل ۱-۲۲۲

- ملات بین دو دلیل را به صورت تخت و بلندتر از سطح زیر موزاییک دلیل به اندازه‌ی ۵ میلی‌متر پهن کنید. مطابق شکل ۱-۲۲۲

شکل ۱-۲۲۳

- موزاییک متن را با رعایت درز بین موزاییک‌ها به صورتی که از یک طرف در راستای ریسمان‌کار و از طرف دیگر در راستای دلیل باشد فرش کنید. مطابق شکل ۱-۲۲۳

شکل ۱-۲۲۴

- با استفاده از شمشه‌ی کوتاه چهارگرده، موزاییک‌های متن را دو رج به دو رج، شمشه‌کش کنید. مطابق شکل ۱-۲۲۴

- مطابق ضوابط گفته‌شده، آخرین رج از موزاییک متن را فرش کرده و دوغاب‌ریزی کنید. مطابق شکل ۱-۲۲۵

در پایان کار، پس از کنترل استادکار و هنرآموز مربوطه، کار را جمع‌آوری کرده و پس از قرار دادن مصالح در محل خود، محیط کارگاه را تمیز کرده، وسایل کار را شسته و به انبار تحویل دهید.

شکل ۱-۲۲۵

آزمون پایانی (۱)

- ۱- هدف از کف سازی را بنویسید.
جواب در یک سطر:

.....

- ۲- کدام یک از وسایل زیر، برای حفاظت فردی نیست؟

(الف) کلاه ایمنی (ب) کفش ایمنی (ج) دستکش ایمنی (د) کپسول آتش نشانی

- ۳- ایمنی را توضیح دهید.
جواب در دو سطر:

.....

.....

۴- هدف از رعایت اصول ایمنی را بنویسید.
جواب در دو سطر:

.....
.....

۵- جهت انجام عملیات کف سازی، از چه نوع کفشی استفاده می شود؟

الف) پوتین   ب) لاستیکی   ج) کتانی   د) راحتی

۶- در هنگام استفاده از کدام مورد زیر از دستکش استفاده نمی شود؟

الف) ملات ماسه و سیمان   ب) قیر و گونی   ج) وسایل مکانیکی   د) حمل موزاییک

۷- بلوکاز را توضیح دهید.

جواب در یک سطر:

.....

۸- برای جلوگیری از نفوذ رطوبت در زمین های مرطوب از کدام گزینه ی زیر استفاده می شود؟

الف) ملات ماسه و سیمان   ب) قیر و گونی   ج) بتن سبک   د) قلوه سنگ

۹- ایزولاسیون یک لایه را توضیح دهید.

جواب در یک سطر:

.....

۱۰- میزان تراکم خاک در کف سازی باید چند درصد باشد؟

الف) ۵۰-۶۰   ب) ۷۰-۸۵   ج) ۸۵-۹۰   د) ۱۰۰

۱۱- علت استفاده از بتن سبک بر روی سقف را بنویسید.

جواب در یک سطر:

.....

۱۲- عوامل مؤثر در انتخاب پوشش کف را نام ببرید.

جواب در دو سطر:

.....

.....

۱۳- کدام یک از کف پوش های زیر از جنس نی می باشد؟

الف) پارکت   ب) بامبو   ج) PVC   د) لینولیوم

۱۴- کف پوش های PVC چه خصوصیات ی دارند؟ نام ببرید.

جواب در یک سطر:

.....

۱۵- برای چسباندن کف پوش لینولیوم از چه ماده‌ای استفاده می‌شود؟

الف) گچ   ب) چسب   ج) روغن برزک   د) سیمان

۱۶- کف پوش‌های گرانولیت از چه موادی تشکیل می‌شوند؟ توضیح دهید.

جواب در یک سطر:

.....
۱۷- رایج‌ترین کف پوش در مدارس، ..... می‌باشد.

الف) پارکت   ب) موزاییک   ج) بامبو   د) لینولیوم

۱۸- ملات مورد استفاده در فرش موزاییک چگونه باید باشد؟

الف) دوغابی   ب) شل   ج) کم آب   د) بدون آب

۱۹- برای فرش موزاییک در محل خود از کدام وسیله‌ی زیر استفاده می‌شود؟

الف) پتک   ب) تخماق   ج) کلنگ   د) تیشه

۲۰- درز لازم برای فرش موزاییک چه قدر است؟

الف) ۱ میلی‌متر   ب) ۵ میلی‌متر   ج) ۵ سانتی‌متر   د) ۱ سانتی‌متر

۲۱- ملات باتارد از چه موادی تشکیل شده است؟ نام ببرید.

جواب در یک سطر:

.....
۲۲- سر و ته برداری بین دو دلیل را توضیح دهید.

جواب در دو سطر:

.....
.....
۲۳- مصالح مورد استفاده در شیب‌بندی را نام ببرید.

جواب در یک سطر:

.....
۲۴- شیب ۲٪ را توضیح دهید.

جواب در یک سطر:

.....
۲۵- دلیل استفاده از کف‌شو را بنویسید.

جواب در یک سطر:

واحد کار دوم

توانایی شیب‌بندی و ساختن پشت‌بام

هدف کلی:

ساختن جان‌پناه، شیب‌بندی و موزاییک فرش پشت‌بام

هدف‌های رفتاری: فراگیر پس از پایان این واحد کار قادر خواهد بود:

- ۱- اصول ایمنی در شیب‌بندی و ساختن پشت‌بام را توضیح دهد.
- ۲- اصول ساختن جان‌پناه را شرح دهد.
- ۳- نحوه‌ی شیب‌بندی پشت‌بام را شرح دهد.
- ۴- نحوه‌ی ساختن ماهیچه در کنج‌ها را توضیح دهد.
- ۵- اصول موزاییک فرش کردن پشت‌بام را توضیح دهد.
- ۶- اصول شیب‌بندی و ساختن پشت‌بام را توضیح دهد.
- ۷- جان‌پناه بام را اجرا کند.
- ۸- شیب‌بندی یک طرفه را اجرا کند.
- ۹- شیب‌بندی چهار طرفه را اجرا کند.

ساعات آموزش		
نظری	عملی	جمع
۵	۱۵	۲۰

پیش آزمون (۲)

- ۱- برای حمل مصالح در ارتفاع از چه وسیله ای استفاده می شود؟
الف) فرقون   ب) پله   ج) بالابر   د) طناب
- ۲- برای محافظت از عابرین در مکان های پر رفت و آمد، در زمان بالابردن مصالح از کدام وسیله ای ایمنی استفاده می شود؟
الف) کلاه   ب) کمر بند   ج) کفش   د) سکو
- ۳- ملات مورد استفاده در ساختن جان پناه چیست؟
الف) گل   ب) کاه گل   ج) ماسه و سیمان   د) گچ و خاک
- ۴- آیا دیوار جان پناه می تواند به صورت تیغه ای اجرا شود؟
بلی ☐   خیر ☐
- ۵- برای هدایت آب باران در پشت بام چه عملی انجام می شود؟
الف) دیوار چینی   ب) شیب بندی   ج) فرش موزاییک   د) کُرم بندی
- ۶- کدام یک از فضاها ی زیر به شیب بندی نیاز ندارند؟
الف) آشپزخانه   ب) بام   ج) اتاق خواب   د) حمام
- ۷- به نظر شما بهتر است ناودانی را در کجای بام قرار دهیم؟
الف) کنار   ب) گوشه   ج) پهلوی   د) وسط
- ۸- ملات مورد استفاده در کُرم بندی چیست؟
الف) ماسه و سیمان   ب) گل   ج) باتارد   د) گل آهک
- ۹- زاویه ی ماهیچه های سیمانی دریای دیوار جان پناه معمولاً چند درجه است؟
الف) ۳۰   ب) ۴۵   ج) ۶۰   د) ۹۰
- ۱۰- بیشترین خطر نفوذ آب در پشت بام، کجا اتفاق می افتد؟
الف) کنج ها   ب) ابتدای شیب   ج) وسط   د) محل کف خواب

شکل ۱-۲

۱-۲- اصول ایمنی در شیب‌بندی و ساختن پشت‌بام

علاوه بر رعایت نکات ایمنی اعم از پوشیدن لباس کار، کفش ایمنی، کلاه ایمنی و....، چون شیب‌بندی و ساخت پشت‌بام در ارتفاعی بالاتر از سطح زمین انجام می‌گیرد و برای حمل مصالح از وسایلی مانند بالابر و قرقه استفاده می‌شود. پس باید به نکات زیر توجه نمود:

- ۱- وسایل مورد استفاده سالم باشد.
  - ۲- کلیه‌ی کارگران از وسایل ایمنی فردی استفاده نمایند.
  - ۳- کارگران در زیر وسیله‌ی بالا رونده قرار نگیرند.
  - ۴- در مکان‌های پر رفت و آمد، از سکوی ایمنی استفاده شود.
  - ۵- از بالابر فقط برای حمل مصالح استفاده شود.
- در شکل ۱-۲ نمونه‌ای از بالابر را ملاحظه می‌کنید.

شکل ۲-۲

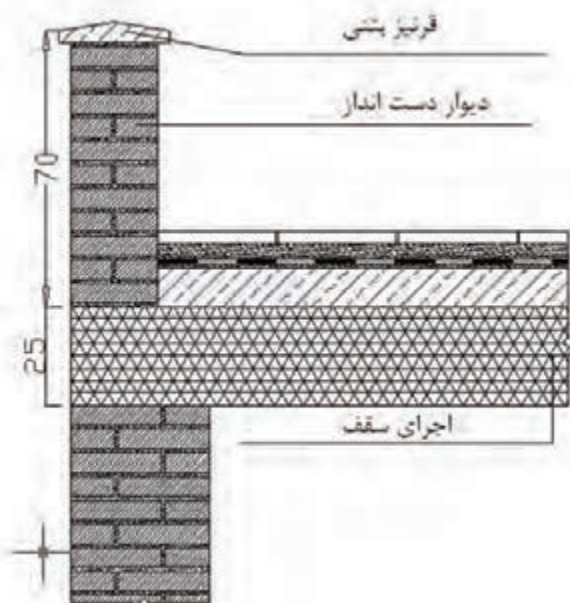
۲-۲- اصول ساختن جان‌پناه:

برای جلوگیری از خطر سقوط افراد از پشت‌بام و محافظت از آن‌ها دیواری کوتاه به نام جان‌پناه دور تا دور بام ساختمان ساخته می‌شود.

در شکل ۲-۲ نمونه‌ای از جان‌پناه آجری بام را ملاحظه می‌کنید.

تعریف جان‌پناه:

جان‌پناه یا دست‌انداز، دیوار کوتاهی است که اطراف بام ساختمان یا لبه‌ی ایوان‌ها احداث می‌شود. مطابق شکل ۳-۲

شکل ۳-۲

مصالح مورد استفاده در جان‌پناه:

برای ساختن جان‌پناه از مصالح محکم مانند ملات ماسه و سیمان و آجر مرغوب زنجاب شده استفاده می‌گردد.

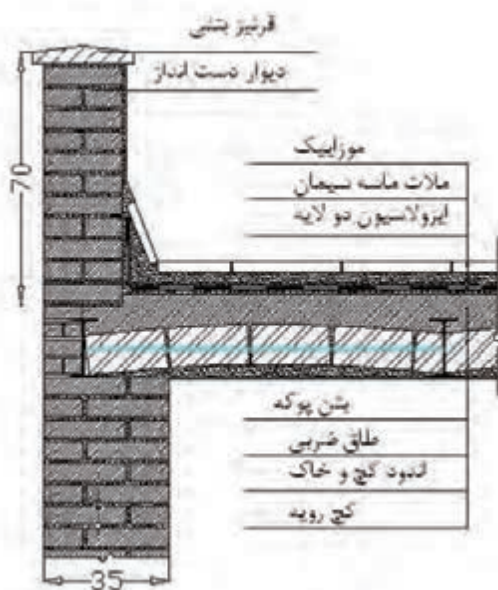
چون دیوار جان‌پناه باید بتواند در مقابل نیروهای جانبی باد مقاومت نماید.

اجرای جان‌پناه:

نحوه‌ی اجرای جان‌پناه بدین صورت است که پس از ساختن سقف، بر روی پشت‌بام (اطراف بام) دیوار جان‌پناه به ضخامت ۱۰ تا ۲۰ سانتی‌متر با توجه به اصول صحیح دیوار چینی ساخته می‌شود.

پس از دیوار چینی می‌توان قرنیز (در پوش) را بر روی آن اجرا نمود. قرنیز می‌تواند از آجر بتن و... ساخته شود.

مطابق شکل ۴-۲

شکل ۴-۲

۲-۳- چگونگی شیب‌بندی پشت‌بام

نکته‌ی مهم:

شیب‌بندی و شیب‌دادن، کار دقیقی است که باید توسط استادکاران ماهر صورت گیرد.

برای تخلیه‌ی آب ایجاد شده بر روی پشت‌بام، نیاز به شیب‌بندی روی سطح بام خواهد بود.

هدف از شیب‌بندی:

به منظور حرکت و هدایت آب به شکلی که امکان تخلیه‌ی کافی آب وجود داشته باشد، شیب‌بندی انجام می‌شود.

شیب‌بندی برای فضاهای خارجی مانند محوطه‌سازی، پیاده‌رو سازی، شیب‌بندی بام و بعضی از فضاهای داخلی مانند آب‌ریزگاه‌ها، حمام، دستشویی، آشپزخانه و... به کار می‌رود.

شکل ۲-۵ نمونه‌ای از شیب‌بندی کف سرویس را نمایش می‌دهد.

رعایت اصول شیب‌بندی دارای اهمیت بالایی است که باید مطابق ضوابط خاص باشد.

شکل ۲-۵

تعریف شیب:

نسبت اختلاف ارتفاع بین دو نقطه به فاصله‌ی افقی همان دو نقطه را شیب بین دو نقطه می‌گویند.

$$\text{شیب بین دو نقطه} = \frac{\text{اختلاف ارتفاع بین دو نقطه}}{\text{فاصله‌ی افقی همان دو نقطه}}$$

درصد شیب:

نحوه‌ی حرکت آب باید به گونه‌ای باشد که از آغاز تا پایان حرکت و تخلیه‌ی آب و فضولات، عمل تخلیه بدون مانع و سریع انجام شود. درصد شیب برای هدایت و تخلیه‌ی آب، کم‌تر و برای حرکت آب دارای فضولات، بیشتر خواهد بود. استاندارد درصد شیب برای مکان‌هایی از ساختمان که دارای شیب می‌باشند بین ۱ تا ۳ درصد متفاوت می‌باشد.

شکل ۲-۶

مصالح شیب‌بندی:

برای شیب‌بندی باید از مصالح سبک استفاده شود.

بعضی از مصالح شیب‌بندی عبارتند از:

- جوش کارخانه‌های آجر پزی
- خرده آجر
- سوخته‌ی زغال سنگ
- سرکف کارخانه‌ی ذوب آهن
- پوک‌ی معدنی

در شکل ۲-۶ پوک‌ی معدنی جهت شیب‌بندی

را ملاحظه می‌کنید.

تعیین شیب:

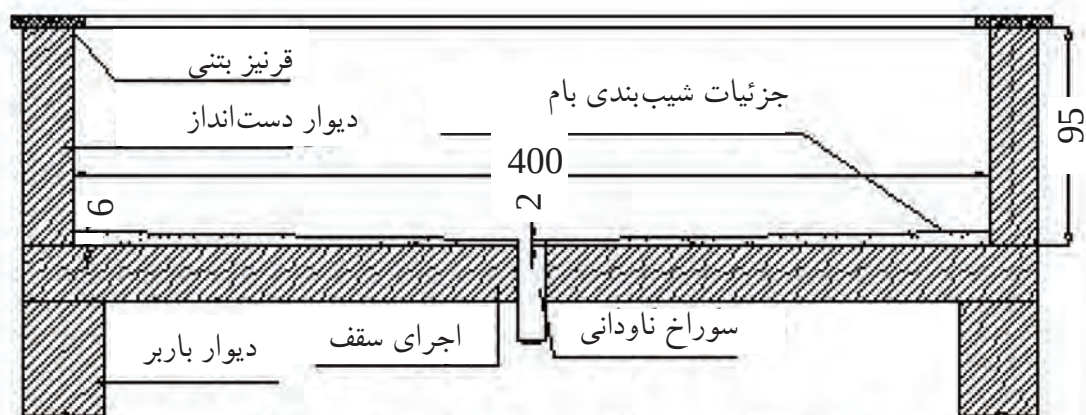
ارتفاع (سانتی‌متر)	درصد شیب	طول (سانتی‌متر)
۶	۱	۶۰۰
۶/۲۵	۱/۲۵	۵۰۰
۶	۱/۵	۴۰۰
۵/۲۵	۱/۷۵	۳۰۰
۴	۲	۲۰۰
۳/۵	۲/۲۵	۱۵۰
۲/۵	۲/۵	۱۰۰
۲	۲/۷۵	۷۵
۱/۵	۳	۵۰

ارتفاع شیب‌بندی با طول شیب متناسب است، یعنی اگر طول شیب تا محل ناودانی در پشت‌بام زیاد باشد، مقدار مصالحی که برای شیب‌بندی از ابتدای شیب تا سوراخ ناودانی ریخته می‌شود به مراتب بیشتر و مرتفع‌تر از قسمت‌های شیب با طول کمتر خواهد بود. یعنی ارتفاع شیب به بلندی یا کوتاهی طول شیب بستگی دارد. معمولاً ارتفاع شیب در نقطه‌ی سوراخ ناودانی یک سانتی‌متر است و در شروع شیب ارتفاع آن برابر است با طول شیب ضربدر درصد شیب. معمولاً هر چه طول شیب کمتر باشد، به همان نسبت درصد شیب را کمتر می‌گیرند. اگر شیب مسیر از ۱۰ متر تجاوز نکند، ارتفاع شیب ۰/۵ درصد محاسبه می‌شود.

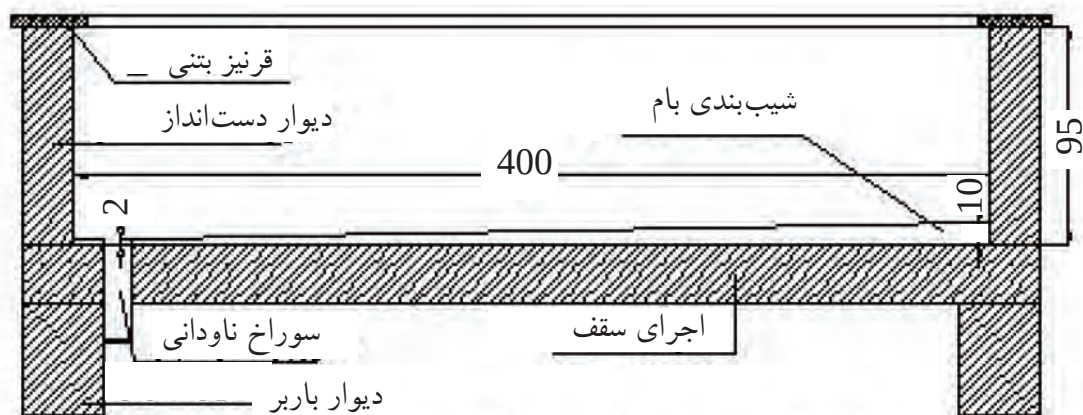
در جدول ۲-۲ مقدار درصد شیب و ارتفاع

خاکریزی لازم را ملاحظه می‌کنید.

در شکل ۷-۲ تفاوت بین حالت‌های شیب به وسط و شیب به کنار در دهانه‌ی ۴ متری را ملاحظه می‌کنید.

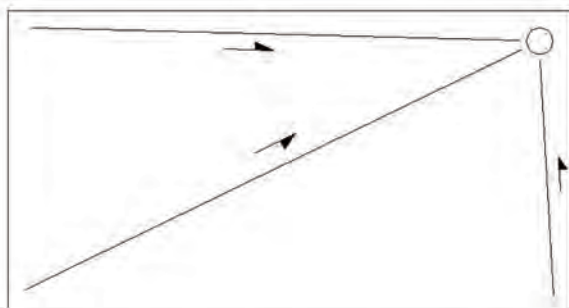

جزئیات شیب‌بندی بام در حالت شیب به وسط
خاک‌ریزی ۶ سانتی‌متر

جزئیات شیب‌بندی بام در حالت شیب به گوشه
خاک‌ریزی ۱۰ سانتی‌متر

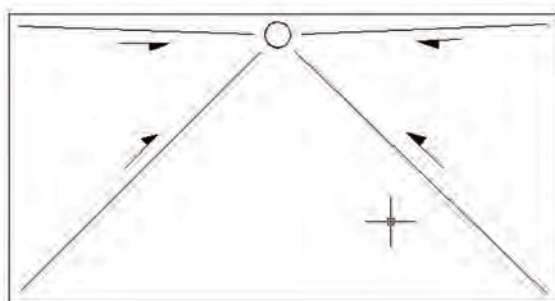
شکل ۷-۲

شیب به سمت گوشه

شکل ۸-۲

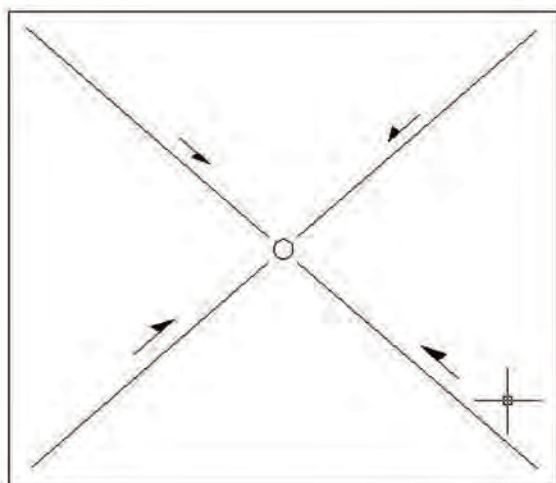
انواع شیب بندی پشت بام های مسطح:
به شکل کلی سه نوع شیب بندی برای پشت بام های مسطح و صاف وجود دارد که عبارتند از:
• شیب به سمت گوشه: در این حالت ناودانی در یکی از گوشه ها قرار می گیرد. مطابق شکل ۸-۲

شیب به سمت یک ضلع

شکل ۹-۲

• شیب به سمت یک ضلع: در این حالت ناودانی در امتداد یکی از اضلاع دیوار دست انداز بام قرار می گیرد. مطابق شکل ۹-۲

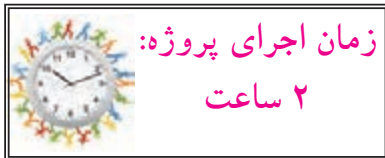
شیب به وسط

شکل ۱۰-۲

• شیب به سمت وسط: در این حالت ناودانی در داخل سطوح تقسیمات شیب بندی قرار می گیرد. در این حالت محل حفرة ناودانی در محلی قرار می گیرد تا مشکلی برای معماری داخل ساختمان ایجاد نکند. به عنوان مثال لوله ی عمودی ناودانی باید در کنار ستون و یا دیوار باشد. (به لوله های عمودی در کنار دیوار ساختمان، رایزر گویند).

مطابق شکل ۱۰-۲

دستورالعمل کُرم‌بندی پشت‌بام:

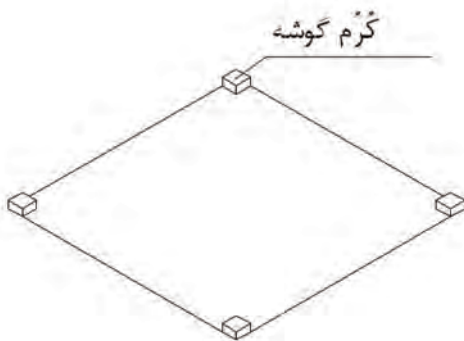
شکل ۱۱-۲

پس از آن که تعداد و محل ناودانی‌ها مشخص شد، سطح پشت‌بام کُرم‌بندی می‌گردد. نوارهای سیمانی ایجاد شده به عرض ۱۰ سانتی‌متر بر روی سطح پشت‌بام جهت شیب‌بندی، کُرم و عملیات مورد نظر را کُرم‌بندی گویند. هدف از کُرم‌بندی تقسیم‌بندی سطح پشت‌بام در جهت شیب می‌باشد.

کُرم‌بندی در حالت شیب به وسط مطابق ضوابط زیر انجام می‌شود:

- ملات مورد استفاده در کُرم‌بندی که اصولاً ماسه و سیمان است آماده می‌گردد.

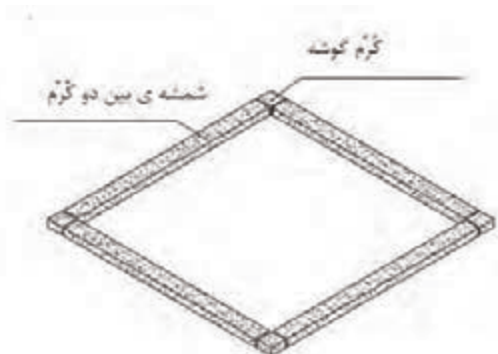
مطابق شکل ۱۱-۲

شکل ۱۲-۲

- پس از محاسبه‌ی طول شیب و ارتفاع نقاط مختلف، از طریق کُرم‌گذاری، ارتفاع چهار گوشه‌ی بام مشخص می‌شود.

مطابق شکل ۱۲-۲

شکل ۱۳-۲

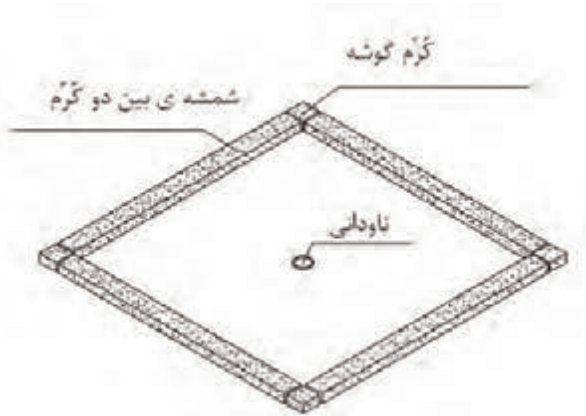
- با ریسمان‌کشی بین کُرم‌ها، عمل شمشه‌گیری انجام می‌شود.

مطابق شکل ۱۳-۲

- در محل آبرو، کُرمی مسطح و نازک اجرا می شود.

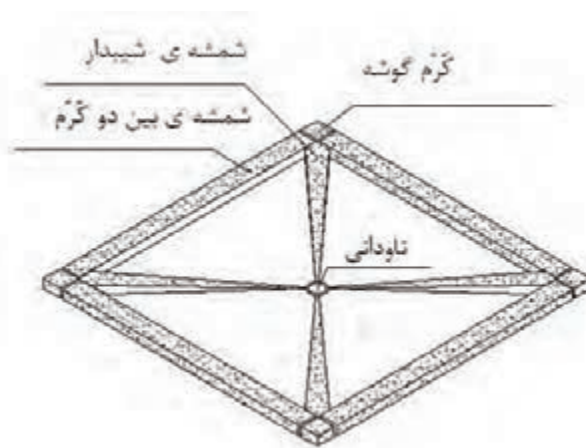
مطابق شکل ۱۴-۲

شکل ۱۴-۲

- به وسیله ی ریسمان کشی بین کُرم های کناری و میانی آبرو، کُرم گیری برای قسمت های شیب انجام می شود.

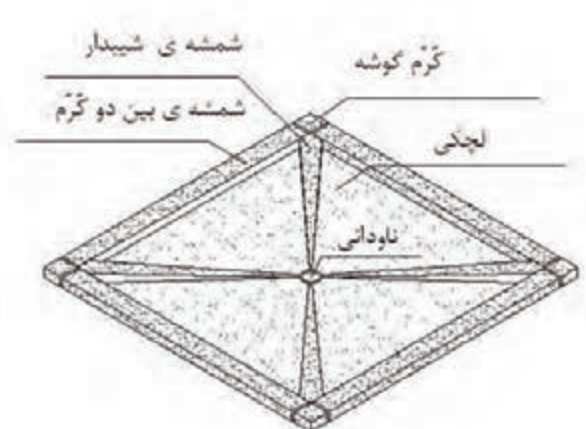
مطابق شکل ۱۵-۲

شکل ۱۵-۲

- متن های به دست آمده که لچکی نامیده می شود، با مصالح سبک پر می شود و با شمشه کش کردن سطح بین دو شمشه، سطح شیب دار مورد نظر به دست می آید.

مطابق شکل ۱۶-۲

شکل ۱۶-۲

توجه کنید:

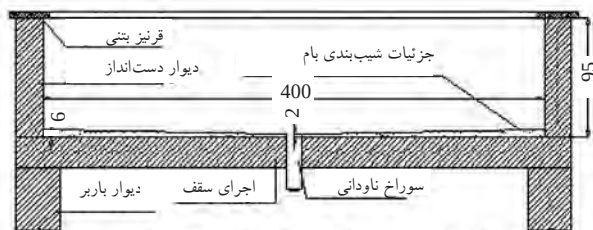

اجرای کرم بندی در حالت های شیب به گوشه و شیب به سمت یک ضلع همانند روش فوق می باشد.

نصب کف خواب و عایق کاری:

آب باران که بر روی سقف می‌ریزد، باید به طرف ناودان سرازیر شده و به وسیله‌ی آن به خارج از ساختمان هدایت شود. تعداد و اندازه‌ی قطر ناودان به مقدار ریزش باران، سطح و شیب بام بستگی دارد. وسط بام، بهترین محل برای قرار دادن ناودانی می‌باشد.

مطابق شکل ۱۷-۲

جزئیات شیب‌بندی بام در حالت شیب به وسط

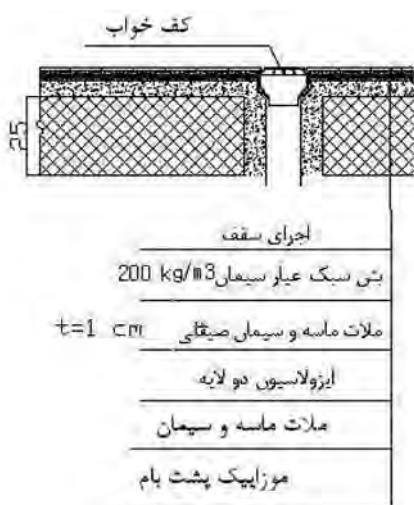
شکل ۱۷-۲

زیرا فاصله‌ی آن نقطه از تمام نقاط دیگر تقریباً یکسان است و با توجه به شیب ۲ درصد هدایت آب‌های موجود به طور یکسان انجام می‌شود.

به دلیل مهم بودن کناره‌های ناودانی و برای اطمینان از غیر قابل نفوذ بودن این محل آن‌را دو لایه بیشتر از سایر نقاط بام قیر و گونی می‌کنند. بدین صورت که قبل از شروع عملیات عایق کاری، اطراف ناودان را به مساحت تقریبی یک متر مربع با قیر سیاه کرده و بعد یک تکه گونی روی آن پهن می‌کنند. به طوری که قسمتی از گونی که قبلاً آن‌را مطابق محل بریده و الگو کرده‌اند در داخل سوراخ ناودان قرار بگیرد.

بعد روی آن‌را پوشانده و کف خواب را روی آن قرار داده و روی کف خواب نیز قیر می‌پاشند. در این حالت کف خواب بین لایه‌ی قیر و گونی قرار می‌گیرد و سپس عایق کاری بام اجرا می‌شود.

مطابق شکل ۱۸-۲

شکل ۱۸-۲

توجه کنید:

آن قسمت از گونی که در داخل سوراخ قرار می‌گیرد، باید کاملاً به قیر آغشته گردد.

۲-۴- ساختن ماهیچه در کنج ها

برای جلوگیری از نفوذ رطوبت ناشی از باران و برف در محل اتصال دیوار جان پناه و پشت بام و همچنین سادگی اجرای عایق کاری، لازم است گوشه ها و کنج های اتصال را با استفاده از ملات ماسه و سیمان به صورت مورب و با زاویه ی ۴۵ درجه اجرا نمود. در این حالت آب ناشی از باران یا برف، در کنار دیوار جمع نشده و سریع تخلیه می شوند.

مطابق شکل ۱۹-۲

شکل ۱۹-۲

۲-۵- اصول موزاییک فرش کردن پشت بام

یکی از پوشش هایی که به عنوان پوشش نهایی بام می تواند مورد استفاده قرار گیرد ، موزاییک می باشد. موزاییک های مورد استفاده در بام باید وزن کمتری را نسبت به موزاییک های دیگر داشته باشند.

موزاییک فرش کردن پشت بام:

پس از اجرای عملیات شیب بندی و ایزولاسیون (قیر و گونی)، می توان فرش موزاییک را انجام داد. کلیه ی مراحل فرش موزاییک پشت بام، همانند فرش موزاییک کف می باشد.

مطابق شکل ۲۰-۲

شکل ۲۰-۲

۲-۶- اصول شیب‌بندی و ساختن پشت‌بام

اولین نکته‌ی مورد نیاز برای اجرای شیب‌بندی پشت‌بام، تعیین محل ناودانی است. محل ناودانی ممکن است در وسط، کنار و یا گوشه‌ی پشت‌بام در نظر گرفته شود.

با توجه به محل قرار گیری ناودانی، طول مسیر حرکت آب باران و درصد شیب، کُرُم‌گیری می‌شود. پس از عملیات کُرُم‌گیری لازم است که متن‌های ایجاد شده (لچکی) با استفاده از مصالح سبک مانند بتن پوک و... پر شود.

شکل ۲-۲۱

مطابق شکل ۲-۲۱

هنگامی که ملات ماسه و سیمان را روی بتن سبک می‌کشند، ماهیچه‌ی سیمانی در گوشه‌ها ایجاد می‌کنند.

مطابق شکل ۲-۲۲

شکل ۲-۲۲

نصب کف خواب و عایق‌کاری آن با دقت انجام شود تا کاملاً آب‌بندی شده و از نفوذ رطوبت به زیر سقف جلوگیری شود. قبل از اجرای قیرگونی باید دقت شود که سطح سیمانی کاملاً خشک و تمیز باشد.

۷-۲- دستور العمل اجرای جان پناه بام

تجهیزات و وسایل ایمنی برای تمرین جان پناه بام

نکات مهم ایمنی!

- ۱- لباس کار مناسب خود را بپوشید.
- ۲- برای اجرای کار از کفش های کتانی استفاده کنید.
- ۳- از کلاه ایمنی استفاده کنید.
- ۴- در هنگام بنّایی از دستکش های لاستیکی استفاده کنید.

جدول وسایل کار		
ردیف	نام	تعداد
۱	فرقون	۱ عدد
۲	استانبولی	۱ عدد
۳	بیل	۱ عدد

مصالح مورد نیاز		
ردیف	نام	مقدار
۱	ماسه شسته	۷۵ (kg)
۲	سیمان پرتلند نوع ۱	۱۷ (kg)
۳	آجر فشاری مرغوب	۱۰۰ عدد
۴	سنگ پلاک قرنیز به عرض ۳۰ و ضخامت ۴ سانتی متر	۱۱۴ سانتی متر طولی
۵	گچ تیز	جهت نصب دو عدد شمشه

جدول ابزار بنّایی		
ردیف	نام وسیله	تعداد
۱	تراز	۱ عدد
۲	تیشه	۱ عدد
۳	شمشه ی ۱/۵ متری آهنی یا آلومینیومی	۲ عدد
۴	کمچه	۱ عدد
۵	متر فلزی ۳ یا ۵ متری	۱ عدد
۶	ریسمان کار	۱ عدد
۷	شاقول	۱ عدد
۸	شمشه ملات	۱ عدد
۹	ملاقه	۱ عدد
۱۰	ماله ی بنّایی	۱ عدد
۱۱	تخماق لاستیکی	۱ عدد

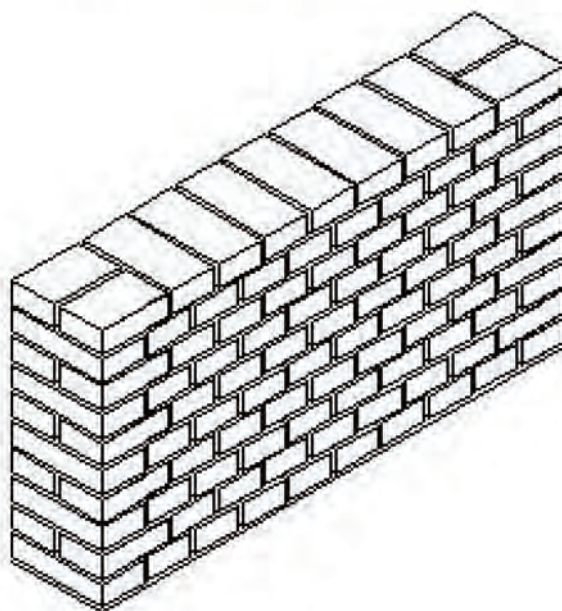
-نقشه‌ی کار عملی (اجرای جان‌پناه بام):

رج اول

رج دوم

ایزومتریک دیوار

مراحل انجام کار:

به لباس کار مجهز شده، وسایل ایمنی و ابزار کار را از انبار تحویل گرفته و با رعایت نکات ایمنی مراحل زیر را به ترتیب انجام دهید.

شکل ۲-۲۳

الف) اجرای دیوار جان پناه

- پس از ساختن ملات و حمل آن به محل اجرای کار، ملات مورد نظر را در محل مشخص شده کار خود در کارگاه، ریخته و با استفاده از کمچه آن را پهن کنید.

مطابق شکل ۲-۲۳

شکل ۲-۲۴

- آجر ابتدای دیوار را در محل مناسب قرار داده و با استفاده از تراز به صورت ضربدری، سطح آن را تراز کنید.

مطابق شکل ۲-۲۴

شکل ۲-۲۵

- شمشه‌ی بنایی را در امتداد آجر نصب شده قرار دهید.

مطابق شکل ۲-۲۵

شکل ۲-۲۶

- با استفاده از متر، آجر نصب شده را با یکی از اضلاع کارگاه و یا خطکشی جدول کف کارگاه و غیره یکپاد کنید به نحوی که موازی یکی از اضلاع کارگاه بوده و فاصله‌ی آن تا دیوار یکسان باشد.

مطابق شکل ۲-۲۶

شکل ۲-۲۷

- آجر انتهایی دیوار را نیز با رعایت فاصله‌ی ۱۱۴ سانتی متر، مطابق نقشه‌ی کار در محل خود قرار داده و آن را تراز کنید.

مطابق شکل ۲-۲۷

$$\begin{aligned} & (\text{تعداد بندهای برشی} \times \text{اندازه‌ی بند برشی}) + (\text{تعداد سرنما} \times \text{عرض سرنما}) = \text{طول دیوار} \\ & \text{سانتی متر } ۱۱۴ = ۹ + ۱۰۵ = (۹ \times ۱) + (۵/۱۰ \times ۱۰) = \text{طول دیوار} \end{aligned}$$

شکل ۲-۲۸

- عملیات سر و ته برداری برای آجر دوم را با دقت انجام دهید.

مطابق شکل ۲-۲۸

شکل ۲-۲۹

- با استفاده از شمشه و تراز آجرهای ابتدا و انتها را با یکدیگر تراز کنید.
مطابق شکل ۲-۲۹

شکل ۲-۳۰

- بین اولین و آخرین آجر، ریسمان کشی کرده و ملات اولین رج را با استفاده از کمچه، در محل کار خود در کارگاه پهن کنید.
مطابق شکل ۲-۳۰

شکل ۲-۳۱

- آجرهای رج اول را مطابق نقشه‌ی کار، در محل خود قرار دهید.
مطابق شکل ۲-۳۱

شکل ۲-۳۲

• ملات رج دوّم را بر روی کار با استفاده از کمچه پهن کنید. برای این که بتوانید ضخامت ملات را به اندازه‌ی یک سانتی متر تنظیم کنید، می‌توانید از شمشه ملات استفاده کنید.

مطابق شکل ۲-۳۲

شکل ۲-۳۳

• پس از قرار دادن سه قدی‌های ابتدا و انتهای کار، آن‌ها را با استفاده از تراز یا شاقول، به صورت شاقولی تنظیم کنید.

مطابق شکل ۲-۳۳

شکل ۲-۳۴

• بین سه قدی‌های ابتدا و انتهای کار، ریسمان‌کشی کرده و ادامه‌ی رج دوّم را مطابق با نقشه‌ی کار و به صورت اصولی با رعایت پیوند صحیح آجری، بر روی رج اوّل قرار دهید.

مطابق شکل ۲-۳۴

شکل ۲-۳۵

- شمشه‌های ابتدا و انتهای کار را به صورت شاقولی در محل خود با استفاده از گچ تیز نصب کنید.
مطابق شکل ۲-۳۵

شکل ۲-۳۶

- ریسمان‌کار را به شمشه بسته و فاصله ارتفاع یک رج (۶/۵ سانتی‌متر از رج قبلی) را با استفاده از متر تنظیم کنید.
مطابق شکل ۲-۳۶

شکل ۲-۳۷

- ملات رج سوم را به صورت اصولی با استفاده از کمچه پهن کنید.
مطابق شکل ۲-۳۷

شکل ۲-۳۸

- رج سوّم را مطابق رج اوّل با توجه به نقشه‌ی کار آجرچینی کنید.
مطابق شکل ۲-۳۸

شکل ۲-۳۹

- عملیات آجرچینی را تا ۱۰ رج با رعایت اصول ادامه دهید. توجّه داشته باشید که پیوند رج‌های فرد، مانند رج اوّل و رج‌های زوج مانند رج دوّم می‌باشد.
مطابق شکل ۲-۳۹

شکل ۲-۴۰

- شمشه‌های ابتدا و انتهای کار را با دقّت و احتیاط کامل از دیوار جدا کنید.
مطابق شکل ۲-۴۰

شکل ۴۱-۲

ب) اندودکاری ماسه و سیمان صیقلی جهت ایزولاسیون جان پناه

• اندود ماسه و سیمان لازم را به صورت اصولی تهیه کنید. عیار سیمان ۳۰۰ کیلوگرم بر متر مکعب ملات می باشد. نسبت حجمی ملات، سه به یک (سه پیمانه ماسه ی شسته و یک پیمانه سیمان) می باشد.

مطابق شکل ۴۱-۲

شکل ۴۲-۲

• کُرُم اوّل طرف راست دیوار را با استفاده از کمچه و ملاقه ی بُنایی در محل خود اسپرس کنید. (پاشیدن ملات ماسه سیمان به بدنه ی دیوار، اسپرس کردن نام دارد.)

مطابق شکل ۴۲-۲

شکل ۴۳-۲

• سطح روی کُرُم ایجاد شده را با استفاده از کمچه به ضخامت ۲ سانتی متر صاف کنید.

مطابق شکل ۴۳-۲

شکل ۴۴-۲

• کُرُم دوّم طرف راست دیوار را با استفاده از کمچه و ملاقه‌ی بنّایی در محل خود و در امتداد عمودی کُرُم بالا اسپرس کنید.

مطابق شکل ۴۴-۲

شکل ۴۵-۲

• سطح روی کُرُم ایجاد شده را با استفاده از صاف کنید.

مطابق شکل ۴۵-۲

شکل ۴۶-۲

• با استفاده از شاقول بنّایی، امتداد دو کرم ایجاد شده (اوّل و دوّم) را شاقول کنید.

مطابق شکل ۴۶-۲

- کُرْم سوّم طرف چپ دیوار را با استفاده از کمچه و ملاقه‌ی بنّایی در محل خود اسپرس کنید.
مطابق شکل ۴۷-۲

شکل ۴۷-۲

- سطح روی کُرْم ایجاد شده را با استفاده از کمچه به ضخامت ۲ سانتی‌متر صاف کنید.
مطابق شکل ۴۸-۲

شکل ۴۸-۲

- کُرْم چهارم طرف چپ دیوار را با استفاده از کمچه و ملاقه‌ی بنّایی در محل خود و در امتداد عمودی کُرْم سوّم اسپرس کنید.
مطابق شکل ۴۹-۲

شکل ۴۹-۲

شکل ۵۰-۲

• سطح روی کُرم ایجاد شده را با استفاده از کمچه صاف کنید.

مطابق شکل ۵۰-۲

شکل ۵۱-۲

• با استفاده از شاقول بنایی، امتداد دو کُرم ایجاد شده را شاقول کنید.

مطابق شکل ۵۱-۲

شکل ۵۲-۲

• اندود مورد نظر را بین دو کُرم اوّل و دوّم اسپرس کنید. در این مرحله، اندود ایجاد شده باید بلندتر از سطح دو کُرم باشد.

مطابق شکل ۵۲-۲

شکل ۵۳-۲

- با استفاده از شمشه‌ی بنایی سبک ۱/۵ متری اندود اسپرس شده را صاف کرده به نحوی که با دو کُرم اوّل و دوّم در یک سطح قرار گیرد.
مطابق شکل ۵۳-۲

شکل ۵۴-۲

- اندود مورد نظر را بین دو کُرم سوّم و چهارم اسپرس کنید. در این مرحله، اندود ایجاد شده باید بلندتر از سطح دو کُرم باشد.
مطابق شکل ۵۴-۲

شکل ۵۵-۲

- با استفاده از شمشه‌ی بنایی سبک ۱/۵ متری اندود اسپرس شده را صاف کرده به نحوی که با دو کُرم سوّم و چهارم در یک سطح قرار گیرد.
مطابق شکل ۵۵-۲

شکل ۵۶-۲

• شمشه‌ی بتّایی را در قسمت فوقانی دیوار قرار داده و فاصله‌ی بین دو شمشه‌ی گرفته شده را با اندود اسپرس کنید. در این مرحله، اندود ایجاد شده باید بلندتر از سطح دو شمشه‌ی سیمانی باشد.
مطابق شکل ۵۶-۲

شکل ۵۷-۲

• شمشه‌ی بتّایی را بر روی شمشه‌ی سیمانی گرفته شده قرار داده و با حرکت رفت و برگشت به سمت چپ و راست، به سمت بالا بکشید.
مطابق شکل ۵۷-۲

شکل ۵۸-۲

• شمشه‌ی بتّایی را در فاصله‌ی ۳۰ سانتی متری و موازی دیوار قرار داده و بر روی کف که به عنوان سطح روی بام می‌باشد نیز ملات مورد نظر را ریخته و با استفاده از ماله‌ی بتّایی آن را صاف کنید.
مطابق شکل ۵۸-۲

• با استفاده از کمچه، ملات را در گوشه‌ی دیوار (محل برخورد اندود کنار دیوار و کف) ریخته و آن را به صورت مایل (پنج با زاویه‌ی ۴۵ درجه) صاف کنید.
مطابق شکل ۵۹-۲

شکل ۵۹-۲

ج) نصب قرنیز (درپوش) دیوار دست انداز
• ملات را بر روی دیوار ریخته و با استفاده از کمچه آن را پهن کنید.
مطابق شکل ۶۰-۲

شکل ۶۰-۲

• سنگ قرنیز را با رعایت آب‌چکان ۵ سانتی‌متر، بر روی ملات قرار داده و با استفاده از تخماق بر روی آن بکوبید تا در ملات نشست کند. در این مرحله تراز بودن راستای طولی و شیب‌دار بودن عرضی سنگ قرنیز را کنترل کنید.
مطابق شکل ۶۱-۲

شکل ۶۱-۲

• اندودهای اضافی را جمع‌آوری کرده و اطراف کار را تمیز کنید.
مطابق شکل ۶۲-۲

پس از کنترل کار توسط هنرآموز مربوطه، دیوار را جمع‌آوری کرده، مصالح را در محل مناسب قرار داده و وسایل و ابزار کار را شسته و به انبار تحویل دهید.

شکل ۶۲-۲

۲-۸- دستور العمل اجرای شیب‌بندی (شیب‌بندی یک طرفه با درصد شیب ۲٪)

تجهیزات و وسایل ایمنی برای تمرین شیب‌بندی

جدول وسایل کار		
ردیف	نام	تعداد
۱	فرقون	۱ عدد
۲	استانبولی	۱ عدد
۳	بیل	۱ عدد

نکات مهم ایمنی!

- ۱- لباس کار مناسب خود را بپوشید.
- ۲- برای اجرای کار از کفش‌های کتانی استفاده کنید.
- ۳- از کلاه ایمنی استفاده کنید.
- ۴- از شوخی در محل کار جداً پرهیزید.

مصالح مورد نیاز		
ردیف	نام	مقدار
۱	ماسه شسته	۲۵ (kg)
۲	سیمان پرتلند نوع ۱	۵ (kg)
۳	آجر سفال ۴ سانتی متری	۹ عدد
۴	خاک دو نم شده	۲۴۰ (kg)

جدول ابزار بنایی		
ردیف	نام وسیله	تعداد
۱	تراز	۱ عدد
۲	تیشه	۱ عدد
۳	شمشه‌ی ۲/۵ متری آهنی یا آلومینیومی	۲ عدد
۴	کمچه	۱ عدد
۵	متر فلزی ۳ یا ۵ متری	۱ عدد
۶	ریسمان‌کار	۱ عدد
۷	شاقول	۱ عدد

-مراحل انجام کار

به لباس کار مجهز شوید و وسایل و ابزار کار لازم را از انبار تحویل گرفته و با رعایت صحیح نکات ایمنی، مراحل زیر را به صورت اصولی و کامل اجرا کنید.

- ملات مورد نظر را آماده نموده و پس از حمل آن به محل کار، ملات کُرُم اوّل (کُرُم A) را در محل کار خود در کارگاه بریزید.

مطابق شکل ۶۳-۲

شکل ۶۳-۲

- با استفاده از کمچه ملات مورد نظر را به ضخامت ۱ سانتی متر پهن کنید.

مطابق شکل ۶۴-۲

شکل ۶۴-۲

- نیمه‌ی آجر را بر روی ملات ریخته شده قرار دهید.

مطابق شکل ۶۵-۲

شکل ۶۵-۲

شکل ۶۶-۲

- ملات‌های اضافی اطراف آن را با استفاده از کمچه بردارید.
مطابق شکل ۶۶-۲

شکل ۶۷-۲

- شمشه‌ی ۲/۵ متری را در کنار کُرم ساخته شده قرار دهید.
مطابق شکل ۶۷-۲

شکل ۶۸-۲

- با استفاده از متر، شمشه‌ی قرار داده شده را با یکی از اضلاع کارگاه سرو ته برداری کنید به صورتی که فاصله‌ی شمشه تا دیوار در هر نقطه برابر باشد.
مطابق شکل ۶۸-۲

شکل ۶۹-۲

- کُرُم دوم (کُرُم B) را به فاصله‌ی ۲ متر از کُرُم اوّل به صورت تراز کُرُم گیری کنید.
مطابق شکل ۶۹-۲

شکل ۷۰-۲

- شمشه را بر روی دو کُرُم اوّل و دوّم قرار داده و با استفاده از تراز بنّایی، آن‌ها را تراز کنید.
مطابق شکل ۷۰-۲

شکل ۷۱-۲

- بین دو کُرُم اوّل و دوّم را ریسمان‌کشی کنید.
مطابق شکل ۷۱-۲

شکل ۷۲-۲

• ملات بین دو کُرم را با استفاده از کمچه پهن کنید.

مطابق شکل ۷۲-۲

شکل ۷۳-۲

• فاصله‌ی بین دو کُرم اوّل و دوّم را به صورت نیم آجره، آجرچینی کنید.

مطابق شکل ۷۳-۲

شکل ۷۴-۲

• شمشه‌ی بنّایی را در جهت عمود بر امتداد دو کُرم اوّل و دوّم و در کنار کُرم اوّل قرار دهید.

مطابق شکل ۷۴-۲

شکل ۷۵-۲

- عمودی بودن دو امتداد را با استفاده از متر (قضیه‌ی مثلث ۳ و ۴ و ۵) کنترل کنید.
مطابق شکل ۷۵-۲

شکل ۷۶-۲

- کُرُم سوّم را به فاصله‌ی ۲ متر از کُرُم اوّل و به ضخامت ۲ سانتی‌متر کُرُم گیری کنید.
مطابق شکل ۷۶-۲

شکل ۷۷-۲

- شمشه‌ی بنایی را در جهت عمود بر امتداد دو کُرُم اوّل و دوّم و در کنار کُرُم دوّم قرار دهید.
مطابق شکل ۷۷-۲

شکل ۷۸-۲

- عمودی بودن دو امتداد را با استفاده از متر (قضیه‌ی مثلث ۳ و ۴ و ۵) کنترل کنید.
مطابق شکل ۷۸-۲

شکل ۷۹-۲

- کُرُم چهارم را به فاصله‌ی ۲ متر از کُرُم اوّل و به ضخامت ۲ سانتی‌متر کُرُم گیری کنید.
مطابق شکل ۷۹-۲

شکل ۸۰-۲

- بالشتک سنگی و یا سیمانی به ضخامت ۴ سانتی‌متر را روی کُرُم‌های سوّم و چهارم قرار دهید.
مطابق شکل ۸۰-۲

شکل ۸۱-۲

- با استفاده از شمشه و تراز، تراز بودن کُرُم‌های
اوّل و سوّم و همچنین دوّم و چهارم را کنترل کنید.
مطابق شکل ۸۱-۲

شکل ۸۲-۲

- فاصله‌ی بین دو کُرُم اوّل و سوّم را با ملات
ماسه سیمان سفت، شمشه گیری کنید.
مطابق شکل ۸۲-۲

شکل ۸۳-۲

- فاصله‌ی بین دو کُرُم دوّم و چهارم را با ملات
ماسه سیمان سفت، شمشه گیری کنید.
مطابق شکل ۸۳-۲

- فاصله‌ی بین دو کُرم سوّم و چهارم را با ملات ماسه سیمان سفت، شمشه گیری کنید.
مطابق شکل ۸۴-۲

شکل ۸۴-۲

- در این حالت، متن شیب‌بندی به صورت مربع شکل، شمشه گیری شده است.
• متن به‌دست آمده را با استفاده از خاک دو نم (مرطوب) شده پر کرده و سطح آن را شمشه کش کنید.
مطابق شکل ۸۵-۲

شکل ۸۵-۲

در پایان پس از کنترل استاد کار و هنر آموز مربوطه، کار را جمع‌آوری کرده و پس از قرار دادن مصالح در محل خود، محیط کارگاه را تمیز کرده، وسایل کار را شسته و به انبار تحویل دهید.

۹-۲- دستور العمل اجرای شیب بندی

(شیب بندی چهار طرفه (شیب به وسط) با درصد شیب ۲٪)

تجهیزات و وسایل ایمنی برای تمرین شیب بندی

جدول وسایل کار		
ردیف	نام	تعداد
۱	فرقون	۱ عدد
۲	استانبولی	۱ عدد
۳	بیل	۱ عدد

نکات مهم ایمنی!

- ۱- لباس کار مناسب خود را بپوشید.
- ۲- برای اجرای کار از کفش های کتانی استفاده کنید.
- ۳- از کلاه ایمنی استفاده کنید.
- ۴- از شوخی در محل کار جداً بپرهیزید.

مصالح مورد نیاز		
ردیف	نام	مقدار
۱	ماسه شسته	۲۵ کیلوگرم
۲	سیمان پرتلند نوع ۱	۵ کیلوگرم
۳	آجر سفال ۴ سانتی متری	۵۰ عدد
۴	خاک دو نم شده	۲۴۰ کیلوگرم

جدول ابزار بتابی		
ردیف	نام وسیله	تعداد
۱	تراز	۱ عدد
۲	تیشه	۱ عدد
۳	شمشه ی ۲/۵ متری آهنی یا آلومینیومی	۱ عدد
۴	کمچه	۱ عدد
۵	متر فلزی ۳ یا ۵ متری	۱ عدد
۶	ریسمان کار	۱ عدد
۷	شمشه ی ۱/۵ متری آلومینیومی	۱ عدد

مراحل انجام کار

به لباس کار مجهز شوید و وسایل و ابزار کار لازم را از انبار تحویل گرفته و با رعایت صحیح نکات ایمنی، مراحل زیر را به صورت اصولی و کامل اجرا کنید.

- پس از ساخت ملات و حمل آن به محل اجرای کار خود در کارگاه، ملات را پهن کرده و اولین ضلع از دیواره‌ی مربع شکل از نیم آجره‌ی ۱۰ سانتی‌متری به طول ۲/۵ متر و به ارتفاع یک رج روی زمین بچینید. در این مرحله عملیات سر و ته برداری و تراز بودن دیوار را کنترل و رعایت کنید.

مطابق شکل ۸۶-۲

شکل ۸۶-۲

- دومین ضلع از دیواره‌ای مربع شکل از نیم آجره‌ی ۱۰ سانتی‌متری به طول ۲/۵ متر و به ارتفاع یک رج را روی زمین بچینید. در این مرحله نیز گونیا بودن و تراز بودن دو امتداد را کنترل کنید.

مطابق شکل ۸۷-۲

شکل ۸۷-۲

- سومین ضلع از دیواره‌ای مربع شکل از نیم آجره‌ی ۱۰ سانتی‌متری به طول ۲/۵ متر و به ارتفاع یک رج را روی زمین مطابق مرحله‌ی دوم بچینید.

مطابق شکل ۸۸-۲

شکل ۸۸-۲

شکل ۸۹-۲

- چهارمین ضلع از دیواره‌ای مربع شکل از نیم آجره‌ی ۱۰ سانتی متری به طول ۲/۵ متر و به ارتفاع یک رج را روی زمین بچینید.
مطابق شکل ۸۹-۲

شکل ۹۰-۲

- با متر کشی قطری از گونیا بودن دیواره‌ی مربع شکل مطمئن شوید.
مطابق شکل ۹۰-۲

شکل ۹۱-۲

- با استفاده از ریسمان کار قطری، وسط و مرکز مربع ایجاد شده را پیدا کنید.
مطابق شکل ۹۱-۲

شکل ۹۲-۲

- در محل برخورد دو ریسمان کار قطری (وسط و مرکز مربع) کُرمی به ضخامت ۲ سانتی متر ایجاد کنید.
مطابق شکل ۹۲-۲

شکل ۹۳-۲

- بالشتک سنگی و یا سیمانی به ضخامت ۳ سانتی متر را روی کُرم میانی قرار دهید.
مطابق شکل ۹۳-۲

شکل ۹۴-۲

- با استفاده از شمشه و تراز، سطح روی بالشتک و کُرم‌های گوشه را تراز کنید.
مطابق شکل ۹۴-۲

شکل ۲-۹۵

- با استفاده از شمشه، امتداد کُرُم‌های گوشه و کُرُم میانی را شمشه گیری کنید.
مطابق شکل ۲-۹۵

شکل ۲-۹۶

- ملات‌های اضافی در کنار شمشه‌های گرفته شده را با استفاده از کمچه بُریده و بردارید.
مطابق شکل ۲-۹۶

شکل ۲-۹۷

- بین شمشه‌های گرفته شده را با خاک دو نم (مرطوب) شده پر کرده و روی آن را با استفاده از شمشه‌ی آلومینیومی ۱/۵ متری صاف کنید.
مطابق شکل ۲-۹۷

در پایان پس از کنترل استاد کار و هنر آموز مربوطه، کار را جمع آوری کرده و پس از قرار دادن مصالح در محل خود، محیط کارگاه را تمیز کرده، وسایل کار را شسته و به انبار تحویل دهید.

آزمون پایانی (۲)

۱- حداقل ضخامت برای دیوار جان پناه چند سانتی متر است؟

الف) ۵ (ب) ۱۰ (ج) ۲۰ (د) ۳۰

۲- دیوار جان پناه باید بتواند در مقابل نیروهای ..... مقاومت نماید.

الف) برف (ب) باد (ج) زنده (د) مرده

۳- مصالح مورد استفاده در قرنیز جان پناه را نام ببرید.

جواب در یک سطر:

.....

۴- هدف از شیب بندی را تعریف کنید.

جواب در دو سطر:

.....

.....

۵- درصد شیب کف حیاط چند درصد است؟

الف) ۱ (ب) ۱/۵ (ج) ۱ تا ۳ (د) ۱ تا ۲

۶- «ارتفاع شیب بندی با طول آن متناسب است» را توضیح دهید.

جواب در دو سطر:

.....

.....

۷- دلیل استفاده از ماهیچه‌ی سیمانی دیوار جان پناه را بنویسید.

جواب در دو سطر:

.....

.....

۸- معنی لچکی در شیب بندی را توضیح دهید.

جواب در یک سطر:

.....

۹- کف خواب از چه جنسی استفاده می شود؟

الف) پروفیل فولادی (ب) ورق آهنی (ج) ورق گالوانیزه (د) چوب

پاسخ نامه:

پیش آزمون (۱)

(۱) ب

(۲) ج

(۳) د

(۴) د

(۵) ب

(۶) ب

(۷) د

(۸) برای این که قیر و گونی صدمه نبیند.

(۹) ب

(۱۰) ب

(۱۱) د

(۱۲) ب

(۱۳) بلی

(۱۴) ب

(۱۵) ب

(۱۶) اولاً در زمان شست و شوی کف ساختمان، به اندود گچ دیوار آسیب وارد نشده و ثانیاً تنظیم گچ کاری دیوارها آسان گردد.

آزمون پایانی (۱)

(۱) به وجود آوردن سطحی هموار است که بتواند نیازها و خواسته های مصرف کننده را برآورده نماید.

(۲) د

(۳) ایمنی عبارت است از مصون و محفوظ بودن سلامت و بهداشت کلیه ی کارگران و افرادی که به نحوی در محیط کارگاه با عملیات ساختمانی ارتباط داشته و یا در مجاورت و نزدیکی کارگاه ساختمانی عبور و مرور، فعالیت و یا زندگی می کنند.

(۴) هدف از رعایت اصول ایمنی، تعیین حداقل ضوابط و مقررات به منظور تامین ایمنی، بهداشت و حفاظت فردی در هنگام عملیات کارگاهی می باشد.

(۵) ج

(۶) ج

(۷) پخش کردن قلوه سنگ های درشت به ضخامت ۲۵ سانتی متر را بلوکاژ گویند.

(۸) ب

(۹) یعنی دو لایه قیر و یک لایه گونی

(۱۰) ج

(۱۱) علت استفاده از بتن سبک در سقف ها ، اولاً به خاطر سبکی آن است و ثانیاً به خاطر داشتن منافذ ریز عایق حرارتی بسیار خوبی است که در مصرف سوخت ساختمان تأثیر زیادی خواهد داشت.

(۱۲) ۱- نوع زیرسازی ۲- مقاومت در مقابل آتش سوزی و مواد شیمیایی ۳- ایمنی و راحتی در حرکت (بدون سر خوردن) ۴- نمای مناسب ۵- هزینه ی ساخت ونگه داری ۶- سلیقه ی شخصی

(۱۳) ب

(۱۴) از خصوصیت مهم این کف پوش، ضد آب بودن و راحتی راه رفتن با پای برهنه روی آن است.

(۱۵) ج

(۱۶) مخلوطی از ماسه و سیمان و سنگریزه ی گرانیتی می باشد.

(۱۷) ب

(۱۸) ج

(۱۹) ب

(۲۰) ب

(۲۱) مخلوطی از ماسه، سیمان، آهک و آب می باشد.

(۲۲) کنترل اندازه ی پشت تا پشت دلیل های فرش موزاییک، سر و ته برداری نام دارد.

(۲۳) مصالح سبک مانند: جوش کارخانه های آجر پزی - خرده آجر - سوخته ی زغال سنگ - سرکف

کارخانه ی ذوب آهن - پوکه ی معدنی - پوکه ی معدنی

(۲۴) یعنی برای هر متر طول ۱/۵ سانتی متر شیب لازم است.

(۲۵) برای تخلیه ی فاضلاب، از کف شو استفاده می شود.

پیش آزمون (۲)

- (۱) ج
- (۲) د
- (۳) ج
- (۴) خیر
- (۵) ب
- (۶) ج
- (۷) د
- (۸) الف
- (۹) ب
- (۱۰) د

آزمون پایانی (۲)

- (۱) ب
- (۲) ب

(۳) برای ساختن جان پناه از مصالح محکم مانند ملات ماسه و سیمان و آجر مرغوب زنجاب شده استفاده می گردد.

(۴) به منظور حرکت و هدایت آب به شکلی که امکان تخلیه ی کافی آب وجود داشته باشد، شیب بندی انجام می شود.

- (۵) ج

(۶) یعنی اگر طول شیب تا محل ناودانی در پشت بام طولانی باشد، مقدار مصالحی که برای شیب بندی از ابتدای شیب تا سوراخ ناودانی ریخته می شود به مراتب بیشتر و مرتفع تر از قسمت های شیب با طول کمتر خواهد بود.

(۷) برای جلوگیری از نفوذ رطوبت ناشی از باران و برف در محل اتصال دیوار جان پناه و پشت بام لازم است گوشه ها و کنج های اتصال را با استفاده از ملات ماسه و سیمان به صورت مورب و با زاویه ی ۴۵ درجه اجرا می شود.

(۸) متن های به دست آمده در شیب بندی، لچکی نام دارد.

- (۹) ج

منابع و مأخذ

- ۱- تکنولوژی ساختمان ری چادلی - مترجم اردشیر اطمیابی
- ۲- مبحث هشتم مقررات ملی ساختمان - دفتر تدوین و ترویج مقررات ملی ساختمان
- ۳- مبحث هفدهم مقررات ملی ساختمان - دفتر تدوین و ترویج مقررات ملی ساختمان
- ۴- آجرچینی و اجرای ساختمان - سید کاظم سید ابراهیمی و کاظم یاوری نسب
- ۵- کارگاه سفت کاری ساختمان - اسماعیل نظر محمدی و ریاض رضوان
- ۶- نقشه کشی ساختمان - عبیدالله جرجانی
- ۷- تکنولوژی ساختمان (۲) فنی و حرفه ای ساختمان - فروغ پوش نژاد و حمید رضا مشایخی
- ۸- تکنولوژی و کارگاه (۲) فنی و حرفه ای ساختمان - حسین زمرشیدی
- ۹- نقشه کشی ساختمان درجه (۲) سازمان آموزش فنی و حرفه ای - پروین کوهی
- ۱۰- پایگاه های وب سایت

